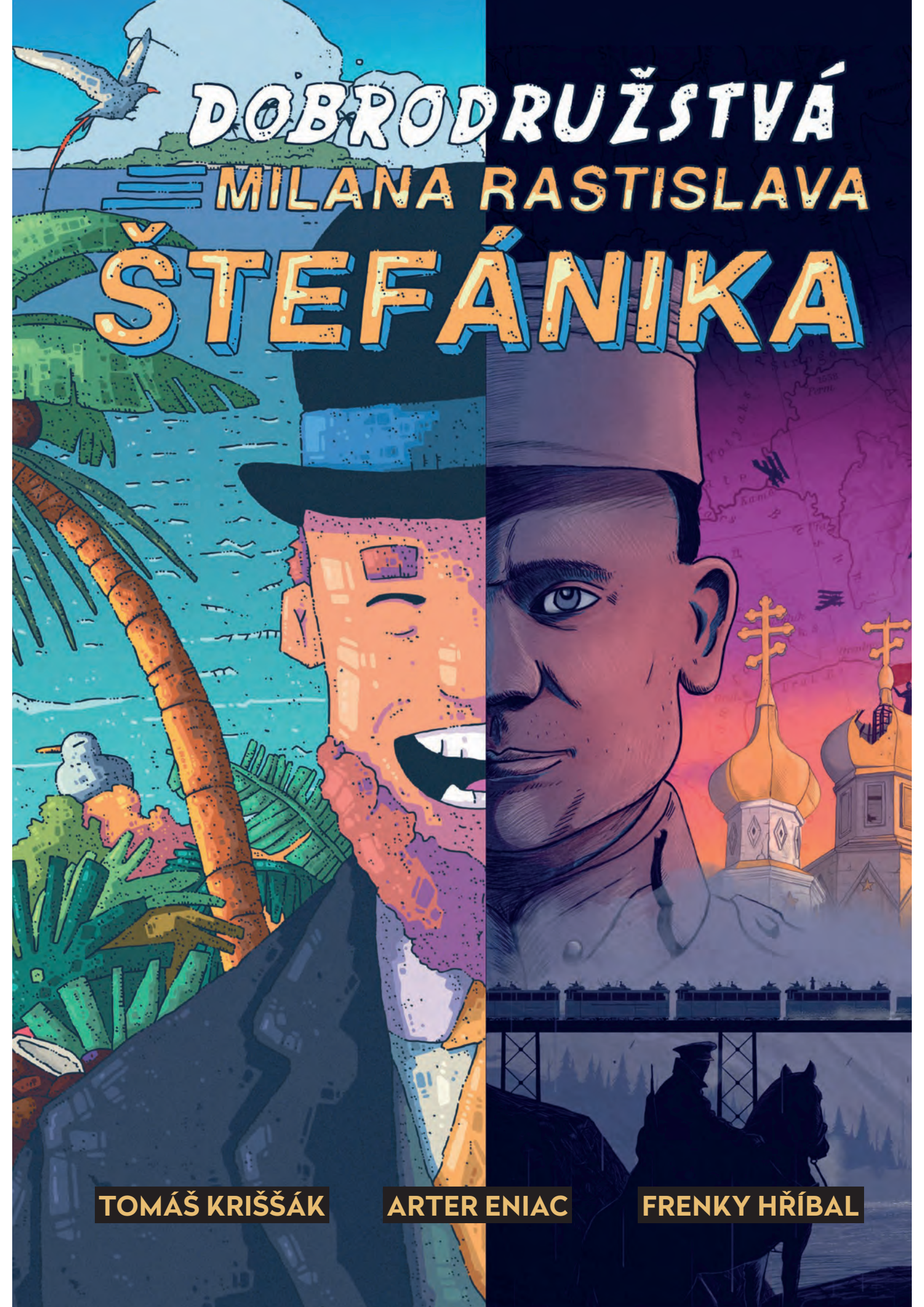

The book cover is a vertical split composition. The left half features a vibrant, cartoonish tropical scene with a blue sky, a white bird in flight, a blue body of water, green palm trees, and a white seagull perched on a green bush. A large, stylized orange and blue character with a wide smile is in the foreground. The right half has a dark, moody background with a purple-to-orange gradient. It features a close-up of a man's face in a military uniform with a peaked cap. In the background, there are golden onion domes of a church and a silhouette of a soldier on horseback. The title is written in large, bold, stylized letters across the top.

DOBRODRUŽSTVÁ MILANA RASTISLAVA ŠTEFÁNIKA

TOMÁŠ KRIŠŠÁK

ARTER ENIAC

FRENKY HŘÍBAL

I.

”

Ocitol som sa v živote. Videl som tie obrovské vlny, tie nemilosrdné vlny, i bolo mi jasno, že vzdor všetkej sebadôvere, vzdor nádeje a povzbudzovania priateľov, vzdor nadšenia môjho a relatívneho šťastia, výhľady do budúcnosti sú veľmi nejasné. I pustil som sa pokojným srdcom v boj. Pokojným, lebo ďalším vývinom uvedomil som si, že účelnosť života nie je v sláve svetskej, ale v zdokonaľovaní nášho duševného človeka.

“

Milan Rastislav Štefánik sa narodil v rodine evanjelického farára ako šieste z deviatich detí. Štúdiá započal v rodnej obci Košariská a pokračoval v Prahe, kde bol ovplyvnený myšlienkami T. G. Masaryka. Neskôr zmenil svoje zameranie a rozhodol sa študovať astronómiu na filozofickej fakulte. Po štúdiách koncom roka 1904 prichádza do Paríža splniť si sen a stať sa známym astronómom. Avšak stretáva sa s existenčnými problémami. Neskôr sa dostáva medzi kruhy známych hvezdárov a podniká vedecké výpravy na Mont Blanc, do Turkmenistanu, Ruska, strednej Ázie či do Afriky. Hľadá vhodné miesto pre vybudovanie hvezdárne. Ešte pred začiatkom prvej svetovej vojny získa francúzske občianstvo a onedlho aj vyznamenanie Rádu Rytiera čestnej légie za bádatelské a diplomatické úspechy. Úspechy žne v roku 1915 aj ako vojak na fronte. Vďaka svojim známostiam sa koncom roka stretáva s emigrantmi Edvardom Benešom a T. G. Masarykom, aby ich spojila myšlienka spoločného štátu. V roku 1916 zakladá spolu s nimi Národnú radu Československú, istú dočasnú vládu budúceho štátu. Podniká nábor dobrovoľníkov v Rusku, Rumunsku a v USA. V októbri 1918 sa stáva ministrom vojny v Československu. Buduje plány rozvoja nového štátu a plánuje sobáš s markízou Giulianou Benzoniovou. Dňa 4. mája 1919 odlieta z letiska Campoformido v Taliansku na lietadle Caproni 450 spolu s poručíkom Scottim, seržantom Merlinom a rádiotelegrafistom Aggiustom. Zopár kilometrov pred cieľom jeho cesty neďaleko obce Ivanka pri Dunaji sa z doposiaľ nezistených príčin lietadlo zrútilo. Milan Rastislav Štefánik je pochovaný v mohyle na Bradle, ležiacej v jeho rodnom kraji medzi Brezovou pod Bradlom a Košariskami.

1880, KOŠARISKÁ

BUDÚCNOŠ
MOJA
JE BUĎ
SKVELÁ,

BUĎ NIJAKÁ.

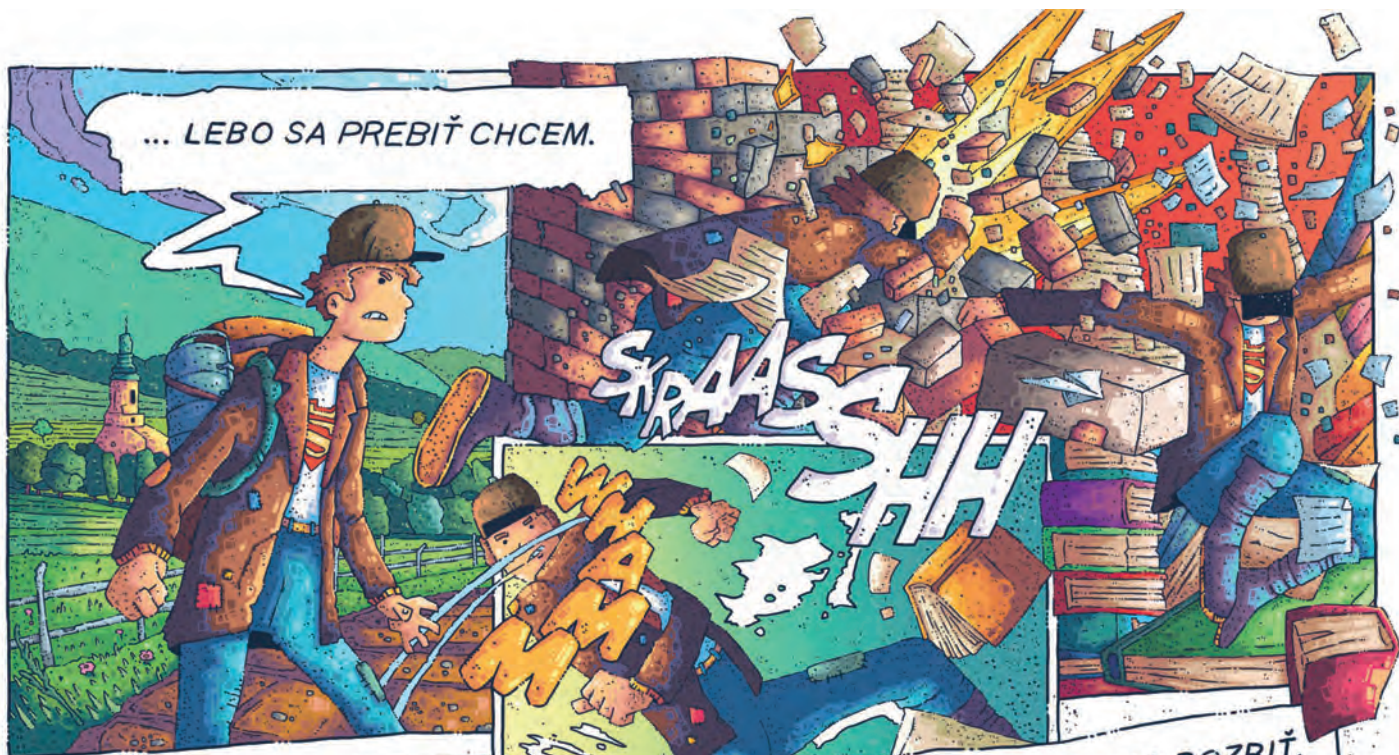
MILAN RASTISLAV ŠTEFÁNIK

POCHÁDZAL ZO SKROMNÝCH POMEROV. MAL
11 SÚRODENCŮV, NO DOSPELOSTI SA
NAPOKON DOŽILO IBA DEVÄT DETÍ.

1887, KOŠARISKÁ

JA SA PREBIJEM, ...

... LEBO SA PREBIŤ CHCEM.

SKRAAS

HH

PREKÁŽKY TREBA ROZBIŤ,
A NIE SA IM PODDÁVAŤ.

PO STREDOŠKOLSKÝCH
ŠTÚDIÁCH CDIŠIEL MILAN RASTISLAV
DO PRAHY, KDE ZAČAL NAVŠTEVOVAŤ
ODBOR STAVEBNÉ INŽINIERSTVO.

MÁ-LI NAŠE DEMOKRACIE
SVÉ NEDOSTATKY,

PRÁVE POBYT
V MESTE NA VLTAVE
URČIL ĎALŠIE
SMEROVANIE
TALENTOVANÉHO
SLOVÁKA. ŠTEFÁNIK
VSTÚPIL DO
VLASTENECKÉHO
SPOLKU DETVAN,
ZÍSKAL ŠTIPENDIUM,
STAL SA STÚPENCOM
PROFESORA TOMÁŠA
GARRIGUEA MASARYKA ...

MUSÍME PŘEKONÁVAT
TY NEDOSTATKY,
ALE NE PŘEKONÁVAT
DEMOKRACII.

VÁU!

ŠTEFÁNIK SI MASARYKA VEĽMI OBLÚBIL
A ZAHOREL TÚŽBOU PO POZNANÍ POLITIKY.

V PRAHE VSTUPUJE DO SPOLKU DETVAN, KDE SPOZNÁVA MNOHÉ ĎALŠIE DÔLEŽITÉ OSOBNOSTI NAŠEJ HISTÓRIE.

NEMOŽNO ZOSTAŤ PASÍVNY A OČAKÁVAŤ SPÁSU ZVONKU OD DRUHÝCH. NAIVITA RUSOFILOV SPOLIEHA PRÁVE NA TENTO MESIANIZMUS. MY SLOVÁCI SME STROJCAMI SVOJHO OSUDU A ŠTASTIA.

ČLENOV SPOLKU DETVAN VIEDOL VAVRO ŠROBÁR. OD NEHO ŠTEFÁNIK POCHYTL VZŤAH K DEMOKRACII.

ŠTEFÁNIK SA PRVÝ RAZ ZÚČASTNÍ NA ZHROMAŽDENÍ DETVANA 15. OKTÓBRA 1898 V HLAVOVEJ KAVIARNI.

NAZDAR KÁMO

NAZDAR.

NAZDÁREK.

HLAVOVA

TU SA PRVÝ KRÁT STRETOL
S JOZEFOM GREGOROM TAJOVSKÝM
A S VERNÝMI KAMARÁTMÍ
ŽIGOM ZIGMUNDÍKOM A JÁNOM PROCHÁZKOM.

MILAN, NOŽE POVEDZ,
ČOMU NOVÉMU SI SA
ZAČAL VENOVAŤ?

ZAČAL SOM PRISPIEVAŤ DO ČASOPISU
HLAS. NÁRODNIARI TROCHU ZÁVIDIA,
ŽE PÍŠEM PRE LIBERÁLOV, ALE IŠIEL
BY SOM PROTI SEBE, KEBY SOM
ZAPREDAL SVOJE HODNOTY.

PÁČI SA MI TVOJ
ZÁPAL PRE IDEÁLY,
ALE POČUL SOM, ŽE
TAM MÁTE HLBOKO
DO VRECKA.

VÁŽENÍ HOSTIA,
ZATVÁRAME.

PRAVDA! PRETO
BERIEŠ POSLEDNÉ
KOLO KAMARÁT!

TÝŽDEŇ PO VÝPLATE
A SOM ZASE ŠVORCI

ŠTEFÁNIK NA ŠTÚDIACH V PRAHE VIEDOL SKROMNÝ ŽIVOT. ČASTO SA AJ NIEKOĽKO DNÍ NEMAL ZA ČO NAJESŤ AŽ Z TOHO OCHOREL.

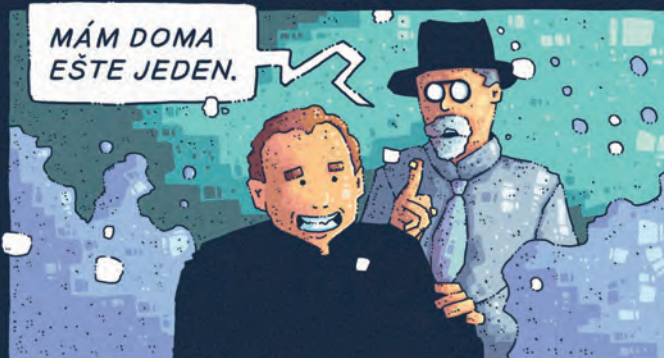

OBČAS MAL TOHO DOSŤ. JEHO PRÍSTAVOM BOLI JEHO SPOLUŽIACI A VINÁRNE.

BOL BY POŠIEL AJ NA ZIMU A CHLAD, KEĎ JEDNU OBZVLÁŠŤ CHLADNÚ ZIMU MRZOL SPOLU S ĎALŠÍMI ŠTUDENTAMI PRED MALOU VINÁRŇOU.

ŠTEFÁNIK BOL OSOBOU PROFESORA MASARYKA ČORAZ VIAC FASCI NOVANÝ. OB DIVOVAL JEHO ZÁSADOVOSŤ A CHARAKTER.

MASARYKOVI PRITOM JEHO ZÁSADY NERAZ SPÓSOBILI ŤAŽKÉ ČASY.

EXTRÉMNY PRÍPAD SA STAL UŽ V ROKU 1899, KEĎ MASARYK ČELIL HNEVU A ÚTOKOM ZO STRANY VEREJNOSTI, KEĎ HÁJIL LEOPOLDA HILSNERA. HILSNER BOL KRIVO OB VINENÝ Z VRAŽDY DEVÄTNÁSTROČNEJ ANEŽKY HRŮZOVEJ. HILSNERIÁDA BOLA ZÁROVEŇ SPOJENÁ S DOVTEDY NAJVÄČŠÍMI PREJAVMI ANTISEMITIZMU V ČECHÁCH.

MASARYK VEREJNE VYSTUPOVAL NAJ MÄ PROTI ROZŠÍRENEJ DOMNIEŇKE, ŽE ŠLO O RITUÁLNU VRAŽDU. PRE SNAHU ODHALIŤ PRAVDU ČELIL HNEVU A ÚTOKOM.

NAPRIEK TOMU USILOVAL O SPRAVODLIVÉ VYŠETRENIE HILSNEROVHO PRÍPADU.

TENTO PRÍBEH NÁM PRIPOMÍNA, ŽE JE POTREBNÉ, ABY SME STÁLI NA STRANE PRAVDY A SPRAVODLIVOSTI BEZ OHĽAHU NA TO, AKÉ VÁŠNE DOMINUJÚ NAD VEREJNOSŤOU.

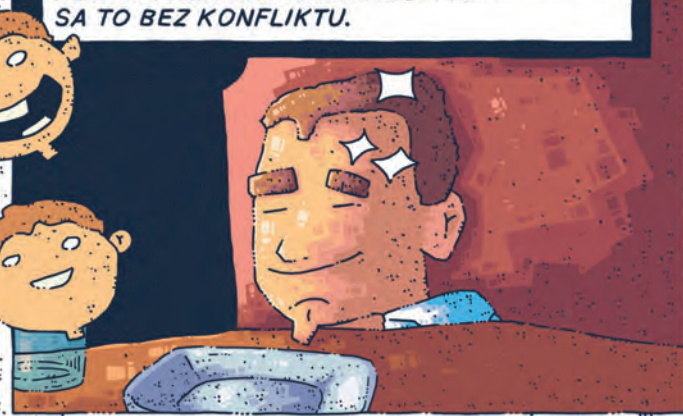

ŠTEFÁNIK POČAS ŠTÚDIA V PRAHE PREHODNOCOVAL SVOJ VZŤAH K VIERE V BOHA. PODĽA NIEKTORÝCH HISTORIKOV SA TIETO ZMENY UDIALI POD VPLYVOM MASARYKOVYCH PREDNÁŠOK. MASARYK BOL HLBOKO VERIACI, ALE VYZDVIHOVAL MYŠLIENKY HUMANIZMU, MRAVNÉ KONANIE A LÁSKU. NO OSTRO VYSTUPOVAL PROTI DOGMÁM A TMÁRSTVU.

ŠTÚDIUM FILOZOFIE A PRÍRODNÝCH VIED IBA POSILNILO JEHO SVETSKÉ VIDENIE SVETA.

PRAHA A VZDELANIE ŠTEFÁNIKA ZMENILO. JEHO RODIČIA NEBOLI Z NOVÝCH ZMIEN NADŠENÍ A NEMALI PRE NE POCHOPENIE, HLAVNE OTEC MAL ZO SYNOVEJ PREMENY HLAVU V SMÚTKU A NEZAOBIŠLO SA TO BEZ KONFLIKTU.

JA S UDIVENÍM NORÍM SA DO VESMÍRU A SNAŽÍM SA URČIŤ V ŇOM SÚRADNICE MOJEJ DUŠE.

ŠTEFÁNIK UKONČIL ŠTÚDIUM TECHNIKY A PRESTÚPIL NA ŠTÚDIUM ASTRONÓMIE.

A PRÁVE VĎAKA JEHO, V TOM ČASE ZAISTE NEVŠEDNEJ PROFESII, NAVŠTÍVIL VEĽKÚ ČASŤ SVETA.

28. NOVEMBER 1904

ŠTEFÁNIKOV SEN
POZOROVAŤ HVIEZDY
HO ZAVIAL AŽ DO PARÍŽA.

TU DOMA MÁM
VŠETKO TAK RÁD,
ALE PRE NAPLNENIE
SVOJICH SNOV
MUSÍM HLÁDAŤ
NOVÉ MOŽNOSTI.

MEOW.

JANSSENOVA HVEZDÁREŇ.

JANSSEN PRIJAL ŠTEFÁNIKA AKO SVOJHO
ASISTENTA. ŠTEFÁNIK SA NASTAHOVAL
PRIAMO DO HVEZDÁRNE A JANSSENOVA
RODINA HO PRIJALA AKO SVOJHO
ČLENA RODINY.

ASTRONÓMIA JE MIEROU
KULTÚRY, LEBO ČÍM
SME VZDELANEJŠÍ,
TÝM VYSPELEJŠÍM
NÁRODOM SA STÁVAME.

ŠTEFÁNIK SA ZDOKONALIL
AJ V METEOROLÓGII A INÝCH
VEDNÝCH ODBOROCH.

ASTRONÓM POTREBUJE POZNAŤ POZNATKY
Z METEOROLÓGIE, VEĎ AKO INAK MÔŽE
PLÁNOVAŤ SVOJE POZOROVANIA,
KEĎ VOPRED NEVIE, ČI BUDE POČAS
ZATMENIA ZAMRAČENÉ ALEBO JASNÁ OBLOHA.

ŠTEFÁNIK BOL PRVÝM SLOVÁKOM, KTORÝ VYSTÚPIL NA MONT BLANC. PRÁCOU, UMOM A CHARIZMOU SI ZÍSKAL DÔVERU A PODPORU SPRÁVCU HVEZDÁRNE JANSSENA A TEN ROZHODOL, ŽE SA ŠTEFÁNIK V JÚNI 1905 STAL ČLENOM VEDECKEJ VÝPRAVY NA NAJvyššIU HORU EURÓPY, MONT BLANC (4 810 METROV).

PRED VÝSTUPOM NA MONT BLANC ŠTEFÁNIK SPOLU S VÝPRAVOU PRECHÁDZAL CEZ MESTEČKO CHAMONIX.

HEJ, HEJ.

PÁNOVIA! NEVIEM, NEVIEM,
ČI STE SI PRE SVOJ VÝSTUP
ZVOLILI ŠĽASTNÝ DEŇ.

TOTO NIE JE DOBA PRE VÝSTUP NA MONT BLANC.
JE EŠTE MOC SKORO. PÁR DNÍ PRED VAMI SA
O TO POKÚSILA PODOBNÁ VÝPRAVA Z ANGLICKA.
A VERU BOLI RADI, ŽE SA IM PODARILO VRÁTIŤ

NECHÁVAJÚC ZA
SEBOU DRAHÝ
VÝSTROJ A NIE
VLASTNÉ ŽIVOTY.

PRE ĽUDÍ PEVNÉHO
PREDSAVZATIA
A VYTRVALOSTI
NIET NEMOŽNOSTÍ.
TO VRÁVIEVAL
AJ VÁŠ NAPOLEON.

PANE A VY SNÁD
NIE STE FRANCÚZ?

JÁ SOM SLOVÁK.

SLOVÁK? V KTOREJ
REPUBLIKE ŽIJE
TENTO NÁROD?

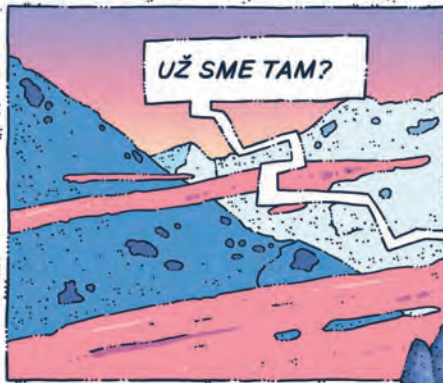

ŽIAL! NAŠA REPUBLIKA
JE ZATIAĽ IBA NAŠOU
TÚŽBOU, NAŠ NÁROD
JE NATERAZ SÚČASŤOU
UHORSKA, ALE VERÍM,
ŽE TOMU TAK NEBUDE
VEČNE.

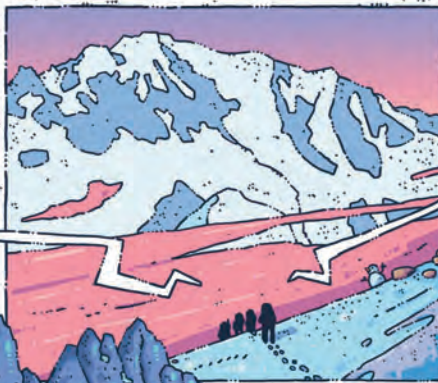

ŠĽASTNÚ CESTU A POZDRAVUJTE KRAJANOV.
ODKÁŽTE IM, ŽE IM DRŽÍM PALCE. AJ NÁM BOLO
VŠELIJKO, ALE AK VEDIETE SPRÁVODLIVÝ
BOJ, TAK ZVÍŤAZÍTE!

UŽ SME TAM?

VIEŠ, ČO?
EŠTE NIE.

MILLOCHAU, NEPOZNÁŠ
DÁKY FAJNÝ VTIP?

UPROSTRED MONT BLANC
VO VÝŠKE OKOLO TROCH
KILOMETROV NAD MOROM
SA STRETNÚ DVAJA SNEŽNÍ
MUŽI A JEDEN SA PÝTA
DRUHÉHO: "UŽ SI VIDEL
TOHO ČLOVEKA?"
"NIE. A TY NA NEHO VERÍŠ?"

HAAA
HAAAAHAA
HA!

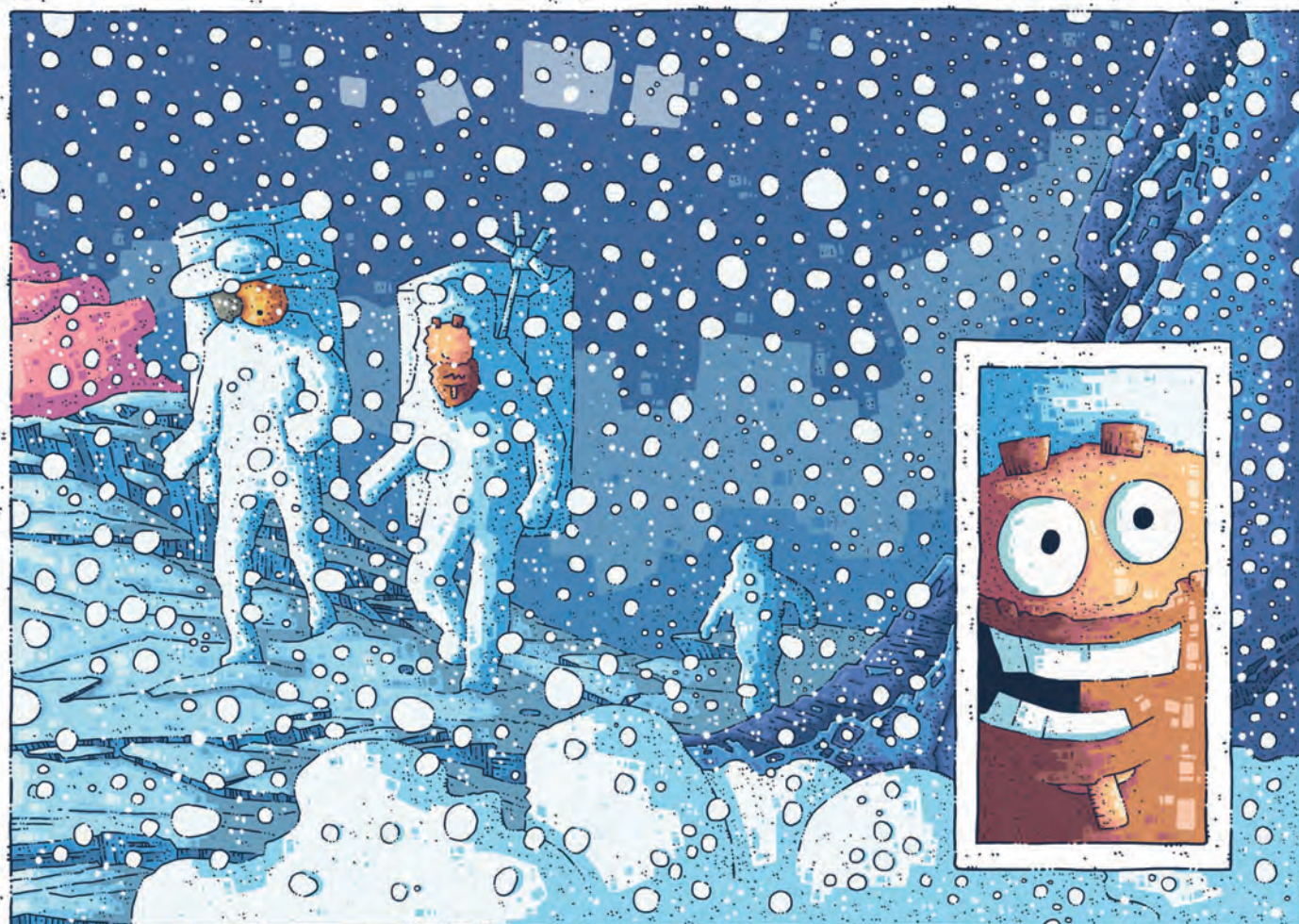
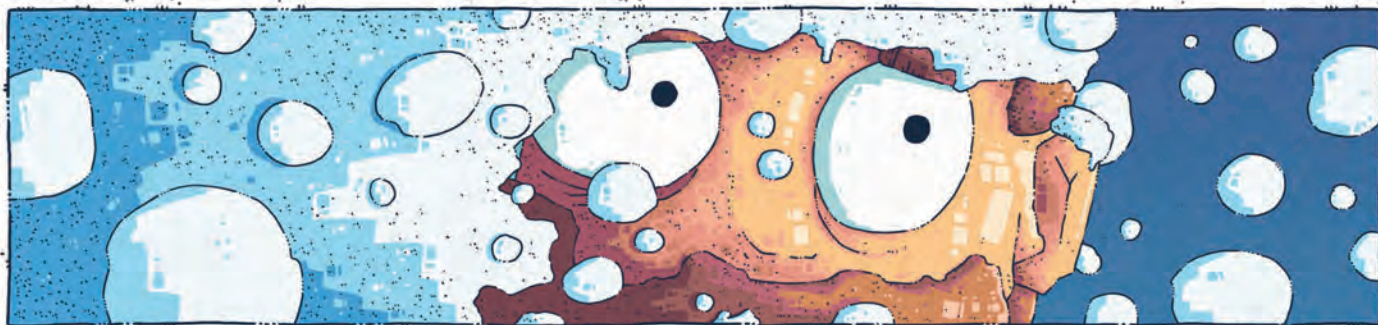

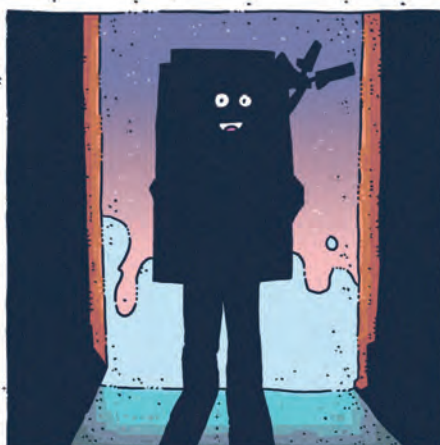
AAAA, PÁN YETI!

DOBRY DEN. PROSIM VAS
PÁN YETI, IDEME SPRÁVNE
NA VRCH MONT BLANC?

HEJ, LEN MUSÍTE VIAC DOLAVA
POD ZAMRZNUTÝM KOPCOM
NA SEVEROZÁPADE A POTOM
PRUDKO ZABOČIŤ NA JUHOVÝCHOD
A VYŠĽAPAŤ PO MORI MEGA
ŠMYKLAVÝCH KUSOV KAMEŇA
A POTOM BY STE UŽ MALI
ZBADAŤ HVEZDÁREŇ.

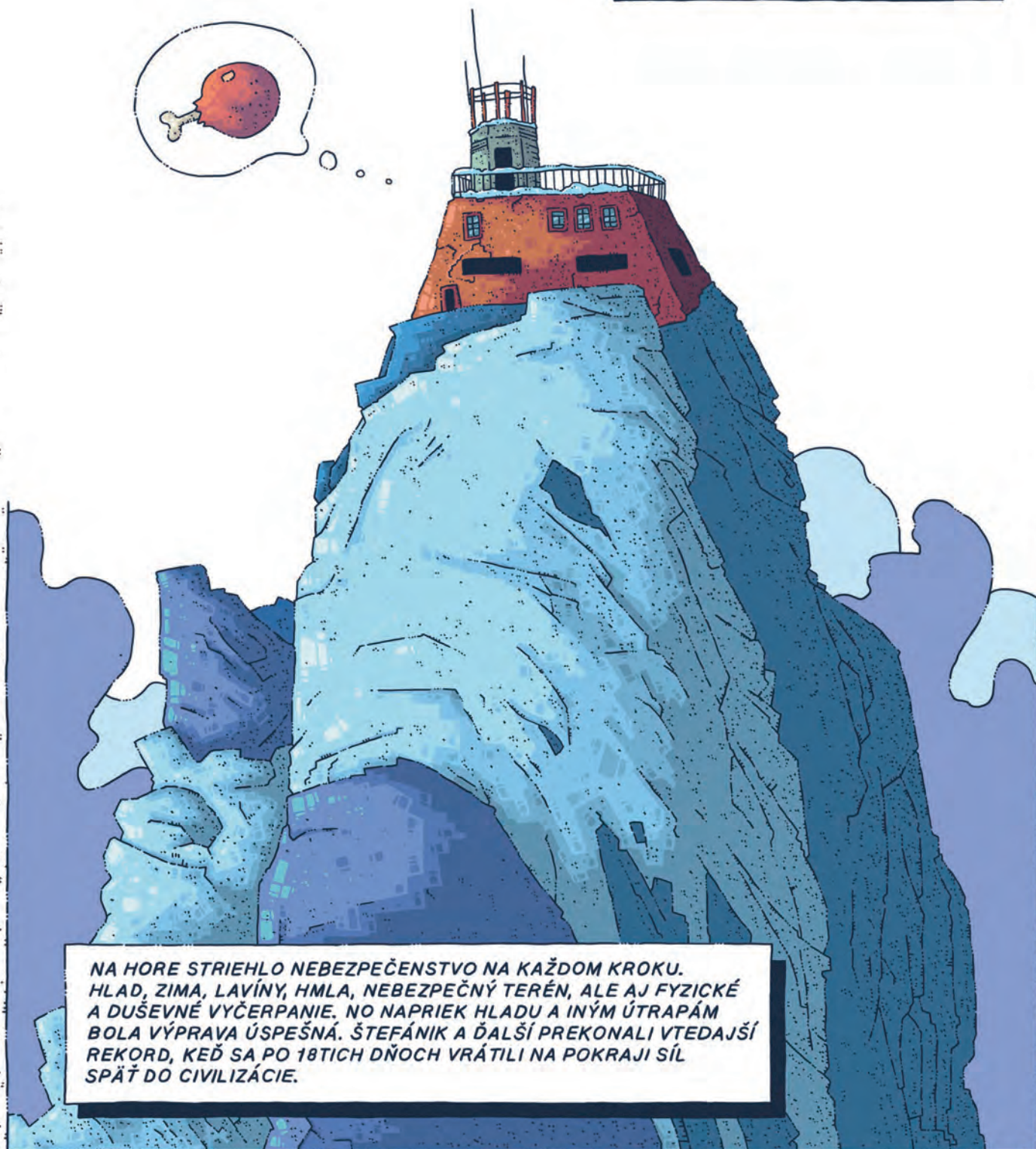

POČASIE SA NA VRCHOLE VÝRAZNE
ZHORŠILO, NO NAPRIEK TOMU UROBILI
NIEKOĽKO ÚSPEŠNÝCH POZOROVANÍ.
AVŠAK PRE ZHORŠUJÚCE SA
POVETERNOSTNÉ PODMIENKY
NAKONIEC ODLOŽILI ZOSTUP Z HORY.

TRI DNI NEMOHLI OPUSTIŤ MALÚ
CHATRČ NA VRCHOLE HORY.
ZOSTALI UVIAZNUTÍ A NOSIČI IM NEMOHLI
POMÔCŤ DOPLNIŤ CHÝBAJÚCE ZÁSoby.
NAPRIEK HLADU A VYČERPANIU NAŠI
HRDINOVIA NEPREPADLI ZÚFALSTVU.

NAKONIEC SA POČASIE UMÚDRILO
A VÝPRAVA ZOSTÚPILA DO DOLINY.

NA HORE STRIEHLO NEBEZPEČENSTVO NA KAŽDOM KROKU.
HLAD, ZIMA, LAVÍNY, HMLA, NEBEZPEČNÝ TERÉN, ALE AJ FYZICKÉ
A DUŠEVNÉ VYČERPANIE. NO NAPRIEK HLADU A INÝM ÚTRAPÁM
BOLA VÝPRAVA ÚSPEŠNÁ. ŠTEFÁNIK A ĎALŠÍ PREKONALI VTEDAJSÍ
REKORD, KEĎ SA PO 18TICH DŇOCH VRÁTILI NA POKRAJI SÍL
SPÄŤ DO CIVILIZÁCIE.

23. DECEMBRA 1907
ZOMIERA ŠTEFÁNIKOV
MENTOR JANSENN.

ĎAKUJEM
ZA VŠETKO.

EURÓPA

ROKU 1909 SMERUJE
DO ALŽÍRSKA
A DO TUNISKA.

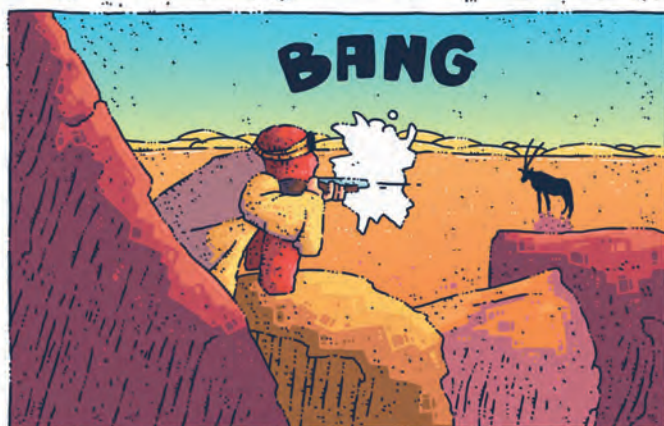
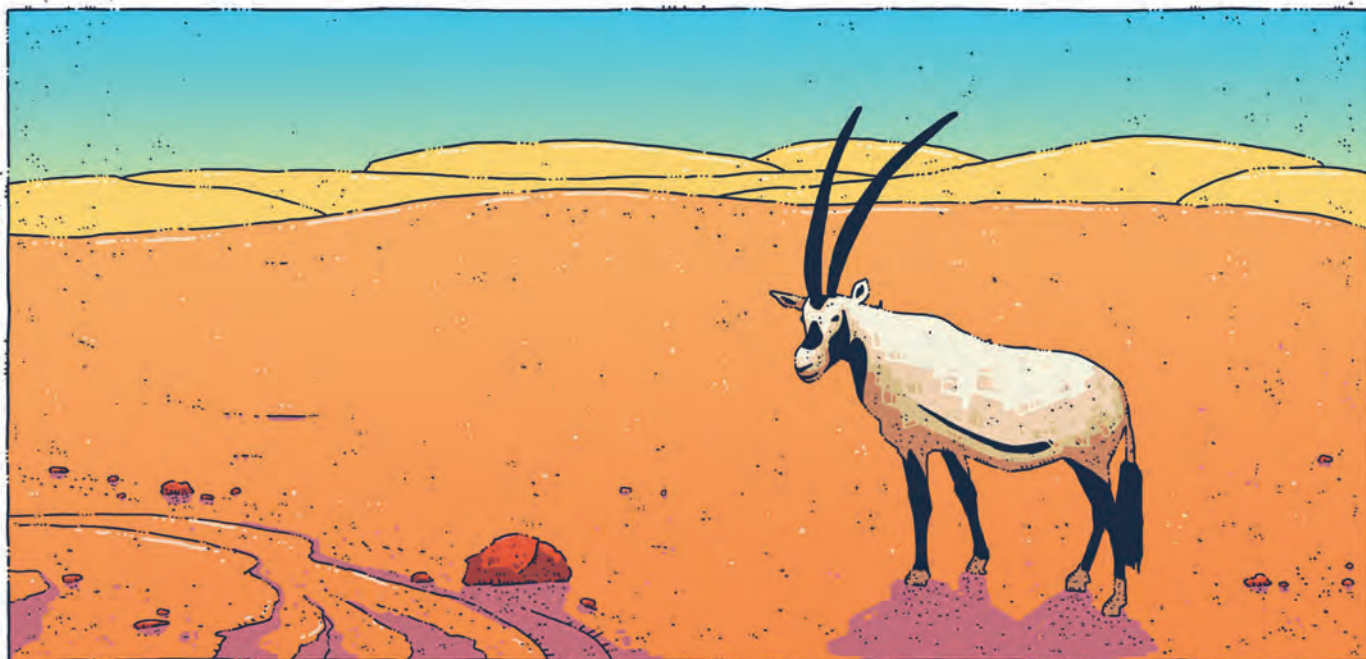
ÁZIA

AFRIKA

PRI SVOJICH VÝPRAVÁCH HĽADÁ
V PÚŠTI MIESTO, KDE BY MOHOL
POSTAVIŤ OBSERVATÓRIUM.

STRETÁVA MIESTNYCH. NOMÁDOV,
ARABOV A UČÍ SA ICH SPÔSOBU
ŽIVOTA A ICH ZVYKOM.

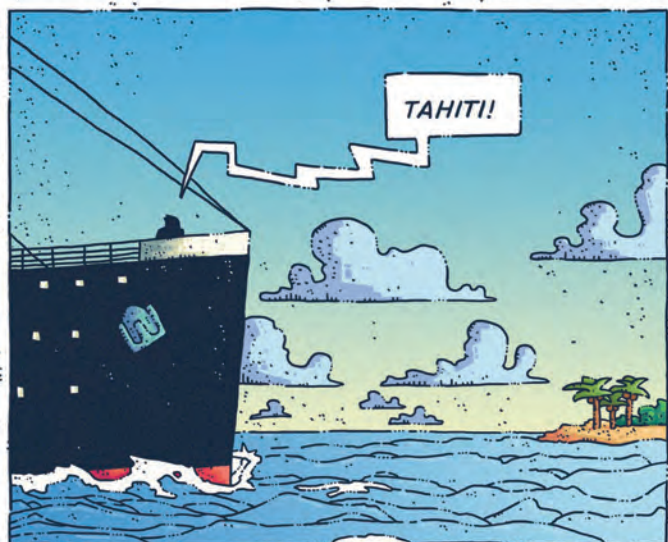
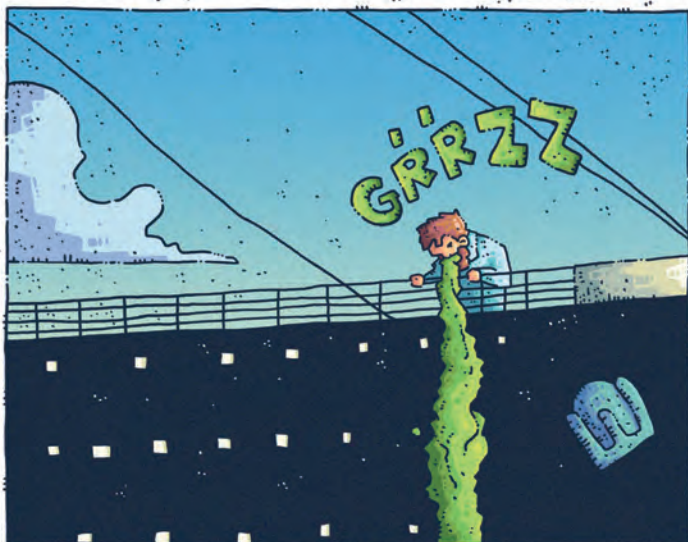
HOCI MÁME RÔZNY PÔVOD,
JAZYK, FARBU PLETI,
ČI VIEROVYZNANIE
VO VNÚTRI SME VŠETCI
ĽUDIA A JESTVUJE MEDZI
NAMI ROVNOSŤ A BRATSTVO.

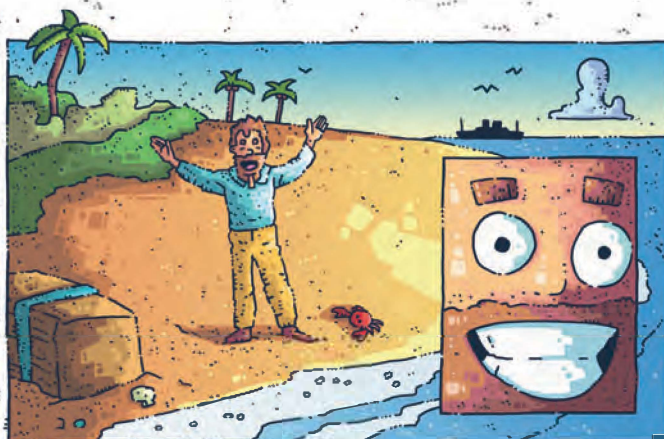
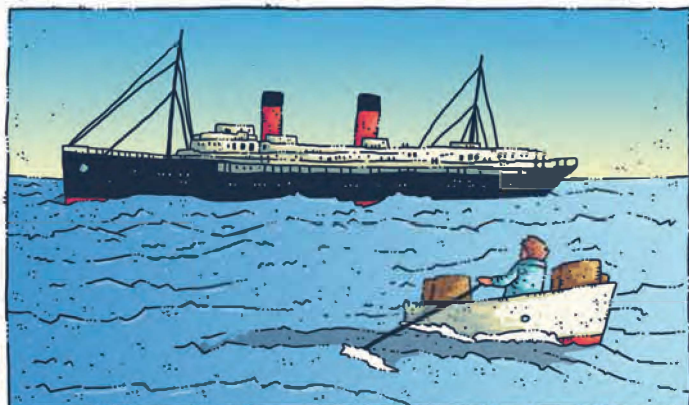

KEĎ ŠTEFÁNIK HODOVAL SPOLU S MIESTNYMI
NA GULÁŠI Z ANTILOPY, SPOMENUL SI NA RODNÉ
KOŠARISKÁ. PODOBNÝ GULÁŠ VARILA AJ JEHO
MAMIČKA, ALE ZÁKLAD TVORILA
VZÁCNA HOVÄDZINA OD KRÁV
MIESTNYCH SEDLIAKOV.

ŠTEFÁNIK TU ZAŽÍVAL MNOHÉ DOBRODRUŽSTVÁ,
ALE PO KRÁTKOM ČASE SA POBRAL NA ODCHOD.
JEHO CIEĽOM CESTY DO AFRIKY BOLA STAVBA
OBSERVATÓRIA, NO NAPRIEK VYTRVALÉMU
ÚSILIU JEHO MISIA SKONČILA NEÚSPECHOM.

NA TAHITI STRÁVIL 10 MESIACOV A OKREM TVRDEJ DRINY SI TAM AJ ODDÝCHOL A VYVETRAL ZANEPRÁŽDNENÚ MYSEĽ.

ALE AKO RODÁKOM SLOVÁKOM SPRÍSTUPNIŤ KRÁSY A DARY EXOTICKÉHO RAJA, KTORÝ SOM OBJAVIL?

PO NÁVRATE DO EURÓPY
SMEROVAL ŠTEFÁNIK DO MAROKA,
KDE SA VENOVAL VÝSTAVBE OBSERVATÓRIA.

TU HO ZASTIHLI SPRÁVY O VYHLÁSENÍ
MOBILIZÁCIE FRANCÚZSKEJ ARMÁDY
V REAKCII NA ZAČIATOK PRVEJ
SVETOVEJ VOJNY.

V MAROKU EŠTE STIHOLO ZÍSKAŤ KRÍŽ
RYTIERA ČESTNEJ LÉGIE ZA MIMORIADNE
SLUŽBY PRE FRANCÚZSKO NA TAHITI
A V REPUBLIKE EKVÁDOR. OCENENIE MU
OSOBNE ODOVZDÁVA GENERÁL LYAUTEYA
A PRE ŠTEFÁNIKA JE TENTO AKT
OBROVSKOU ČŤOU A ZADOSTUČINENÍM.

OCENENIE ZÍSKAL PRETO, LEBO PREUKÁZAL
POZORUHODNÉ SLUŽBY OBCHODNÉMU LOĎSTVU
A NA VLASTNÉ NÁKLADY POSTAVIL OBSERVATÓRIUM
NA TAHITI. A ABY TOHO NEBOLO MÁLO, TAK
NA OSTROVOCH FRANCÚZSKEJ OCEÁNIE ZRIADIL
KOMPLETNÚ METEOROLOGICKÚ SLUŽBU.

NAPRIEK MOBILIZÁCII SMEROVAL ŠTEFÁNIK PO NÁVRATE DO EURÓPY ROVNO DO NEMOCNICE, KDE SI LIEČIL SVOJ CHRONICKY CHORÝ ŽALÚDOK.

POČAS MESIACOV, KEDY SA LIEČIL UŽ V EURÓPE NAPLNO ZÚRILA VOJNA. ŠTEFÁNIK HODLAL RÝCHLO NARUKOVAŤ DO FRANCÚZSKEJ ARMÁDY. NO CHÝBALI MU ZDRAVIE A SILA, ALE TIE KOMPENZOVALI JEHO ODVAHA A ODHODLANIE.

PRED NARUKOVANÍM NA FRONTU POTREBOVAL ŠTEFÁNIK ABSOLVOVAŤ LEKÁRSKU PREHLIADKU.

STE PRÍLIŠ CHUDÝ,
NEUNESIETE V RUKE ZBRAŇ!

TIE DVE JAZVY NA BRUCHU
VYZERAJÚ ŠKAREDO,
S TAKÝM ZDRAVÍM
NARUKOVAŤ NEMÔŽETE!

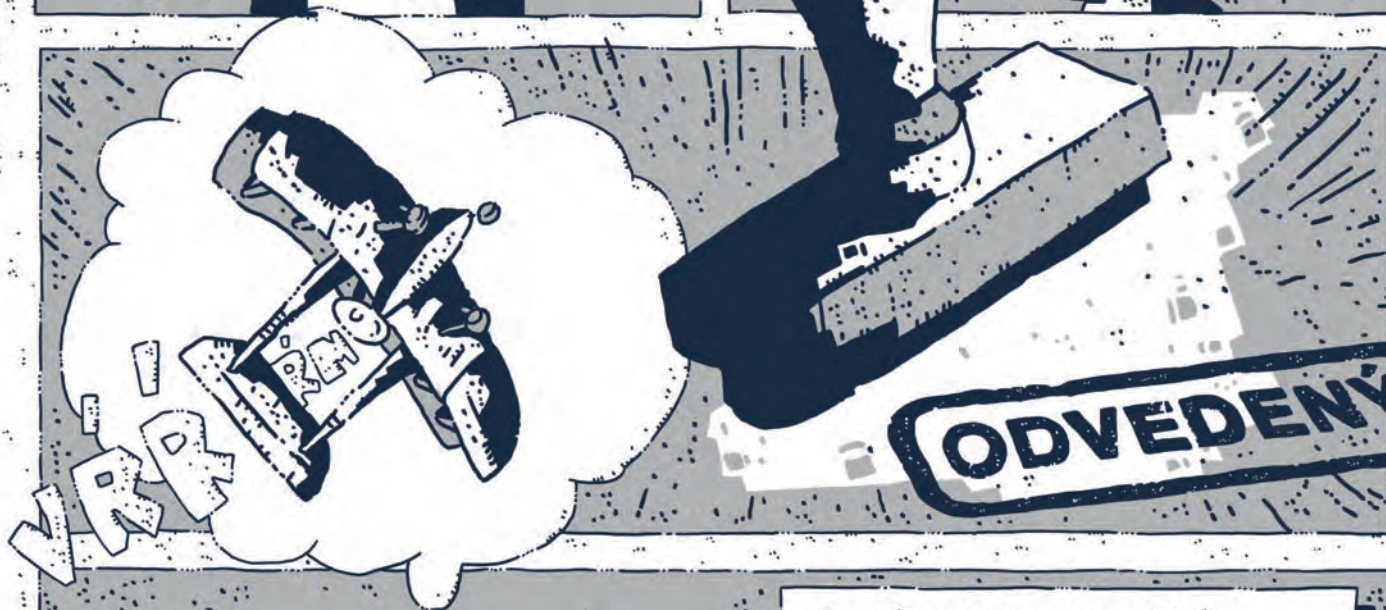
MÁTE PYLORICKÚ STENÓZU,
ZÚŽENIE ZVIERAČA ŽALÚDKA.
JE TO CHOROBA Z VYČERPANIA.
TAKTO NEMÔŽETE ÍŠŤ DO PRÁCE,
NIETO EŠTE BOJOVAŤ NA FRONT.

BUDEM SA LIEČIŤ
A AKO VOJAK ZOSILNIEM!

JE TO NEZMYSEL, AK CHCETE AKO
TAK ĎALEJ EXISTOVAŤ, POTREBUJETE
NA SVOJE BOLESTI A CHRONICKÚ
CHOROBU UŽÍVAŤ OPIÁTY A NANÁŠAŤ
LIEČIVÉ MASTI.

BUDEM VIAC DBAŤ O SVOJE ZDRAVIE
A SNAŽIŤ SA VYZDRAVIET.

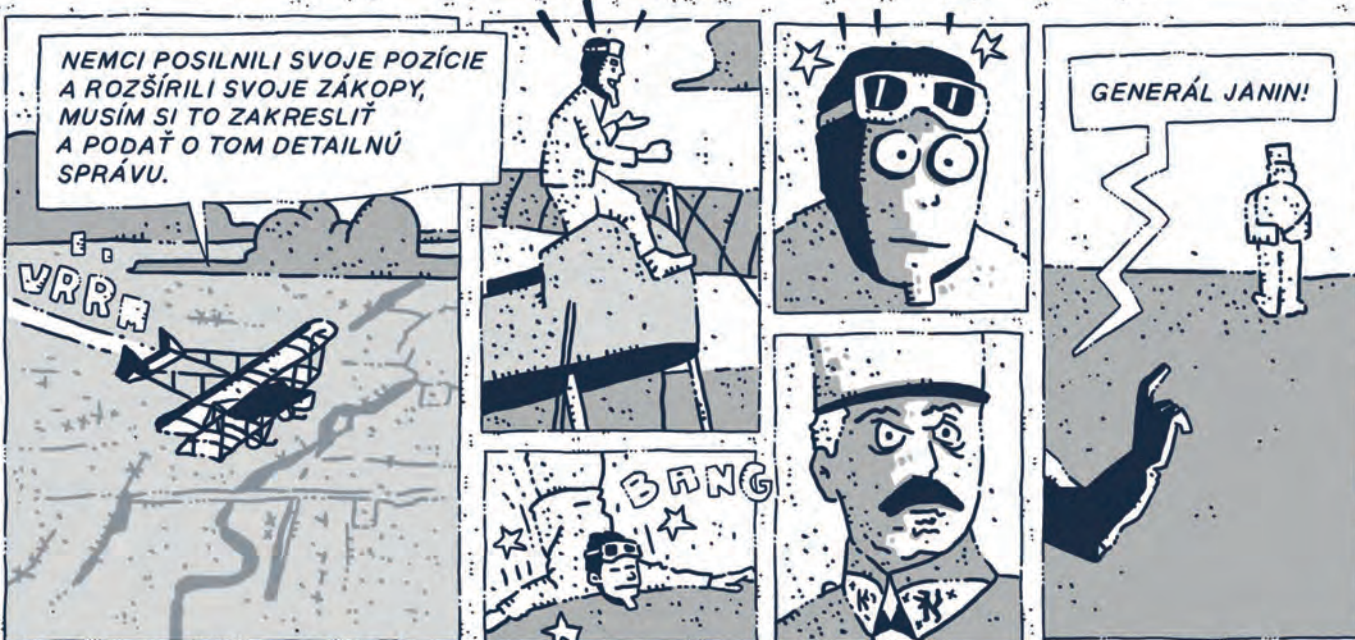
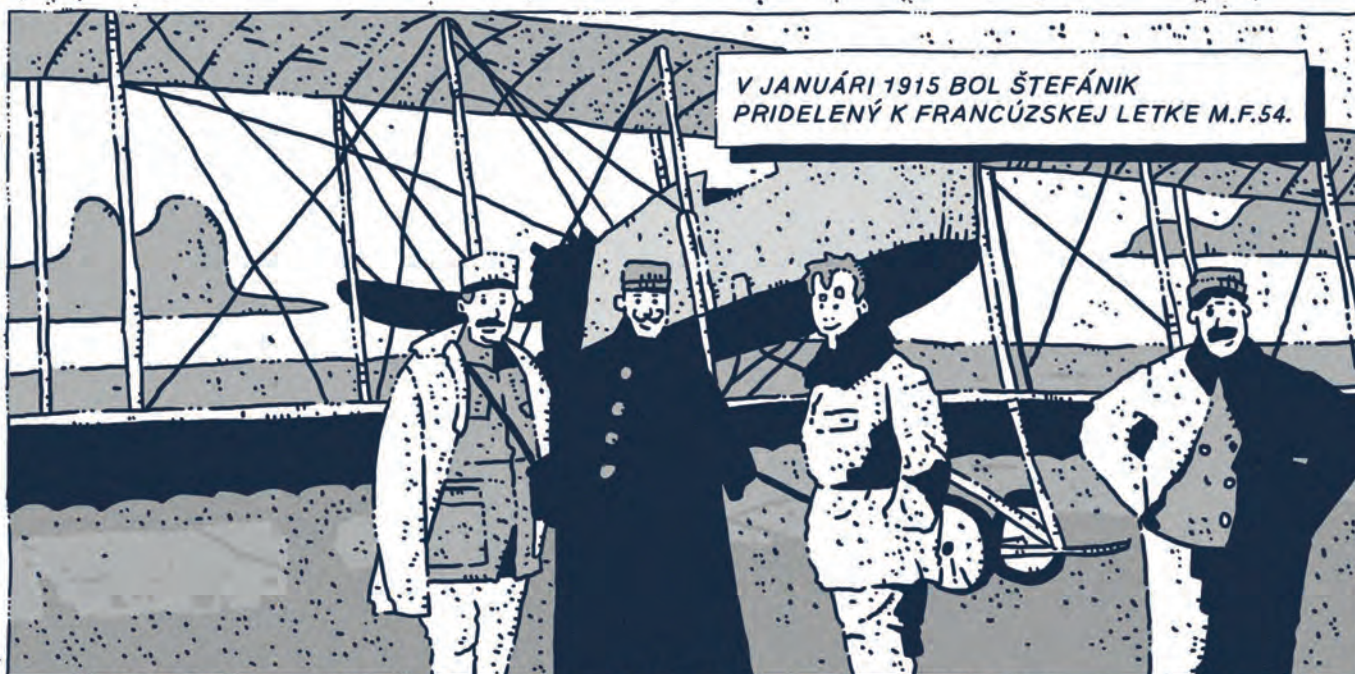
ŠTEFÁNIK NECHCEL DO ARMÁDY
NARUKOVAŤ AKO RADOVÝ PEŠIAK
NA FRONTE. V HLAVE SI PREDSTAVOVAL,
AKO LIETA NAD FRONTOM A SLEDUJE
VOJNU Z VÝŠKY. VZAL SI DO HLAVY,
ŽE ABSOLVUJE LETECKÝ VÝCVIK
A PRIDÁ SA K LETECTVU.

NO PREDTÝM AKO SA MU TO PODARILO
BOJOVAL V ZÁKOPOCH, KDE ZAŽIL
BRUTÁLNU NEMECKÚ OFENZÍVU.

ABY SA MU SPLNIL SEN O LIETANÍ, HLADÁ SPOJENCOV A KONTAKTY.
V AUGUSTE 1914 SPOZNÁVA PAULA RAPHAELA A VYROZPRÁVA MU
O TOM, AKO VIDEL PRVÝ PRELET KANÁLU LA MANCHE.

GENERÁL JANIN, ŽIADAM VÁS,
ABY FRANCÚZSKA ARMÁDA VYTVOŘILA
LETKU, KDE BUDÚ LIETAŤ SLOVENSKÍ
LETCI SPOLOČNE.

SKVELÝ NÁPAD.

ŠTEFÁNIK TAK VYTVOŘIL ZÁKLAD PRE BUDOVANIE
NÁRODNÝCH JEDNOTIEK V ZAHRANIČÍ, KTORÉ SA
STANÚ ZÁKLADOM PRE EXISTENCIU BUDÚCICH
ČESKOSLOVENSKÝCH LÉGIÍ.

GENERÁL JANIN, PRE SILNÝ DÁŽĎ NEMÔŽU
NAŠE LIETADLÁ VZLIETNUŤ. PRIESKUMNÉ
LETY SÚ PRETO AŽ DO ODVOLANIA PRERUŠENÉ.
NEMÔŽEME POKRÁČOVAŤ V OFENZÍVE.
KEBY SME LEN VEDELI, KEDY BUDE POČASIE
NA NAŠEJ STRANE...

TO JE ZLÉ. STRÁCAME ČAS A
NEMCI ZATIAĽ POSILNÚJÚ
SVOJE POZÍCIE.

GENERÁL UŽ ZAJTRA BUDE OPÄŤ PEKNE A SLNEČNO
A MY BUDEME MÔČŤ OPÄŤ VZLIETNUŤ.

TAIS-TOI !
BEZ VYZVANIA
VOJAK NEMÔŽE
HOVORIŤ A TIE
ŠARLATÁNSTVA
O PREDPOVEDI
POČASIA ŠI UŽ
RAZ NAVŤZDY
NECHAJ PRE
SEBA, ŠTEFÁNIKI!

AKO STE MOHLI VEDIET,
ŽE DÁŽD USTANE A NAHRADÍ
HO SLNEČNÉ POČASIE?

VO FRANCÚZSKU SOM DOSTAL PRÍLEŽITOSŤ
PRIUČIŤ SA TAJOM ASTRONÓMIE. POZOROVANIE
NOČNEJ OBLOHY BY SA NEZAOBIŠLO BEZ
SCHOPNOSTI POZNAŤ VÝVOJ POČASIA.
OVLÁDAM METEOROLÓGIU A VĎAKA NEJ VIEM
VÝPOČÍTAŤ VÝVOJ POČASIA.

TAK PREDSA NIE STE ŠARLATÁN,
ALE VEDEC.

POČUJTE ŠTEFÁNIK, POZNAŤ VÝVOJ POČASIA BY NÁM
POMOHLO ZACHRÁNIŤ TISÍCKY ŽIVOTOV NAŠICH
VOJAKOV A ZÍSKAŤ TAKTICKÚ VÝHODU NAD
NEPRIATEĽOM. ZAŽIL SOM PRÍLIŠ VEĽA BITIEK, KDE
O VÍTAZSTVE A PREHRE ROZHODOVALO PRÁVE POČASIE.
VOJAK, KTORÝ SA ZABORÍ DO BAHNA JE PRE
NEPRIATEĽA LAHKÝ TERČ, NEHOVORIAC O VČERAJŠEJ
SITUÁCII, KEDY NEMOHLI VZLIETNUŤ NAŠE STROJE.

MÁTE PRAVDU, PÁN GENERÁL. DOVOLTE
MI PREDAŤ MOJE VEDOMOSTI ĎALŠÍM
VOJAKOM, SPOLOČNE VYTvoríme
METEOROLOGICKÚ JEDNOTKU A
INFORMÁCIE O VÝVOJI POČASIA BUDÚ
K DISPOZÍCII NIELEN PRE LETECTVO,
ALE PRE CELÚ FRANCÚZSKU ARMÁDU.

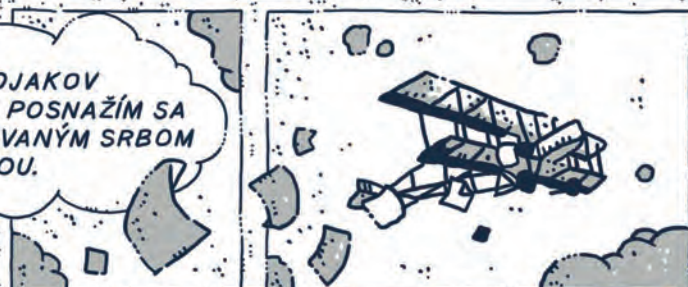
NA ZÁKLADE TOHTO ROZHOVORU
NAPOMÁHA ŠTEFÁNIK VZNIKU PRVEJ
METEOROLOGICKEJ SLUŽBY
OZBROJENÝCH SÍL. TÁTO UDALOSŤ
SA STANE DÔLEŽITÝM MILNÍKOM
PRI MODERNIZÁCII FRANCÚZSKEJ
ARMÁDY, KTORÉ PRINESÚ ŠTEFÁNIKOV
NEBÝVALÉ UZNANIE.

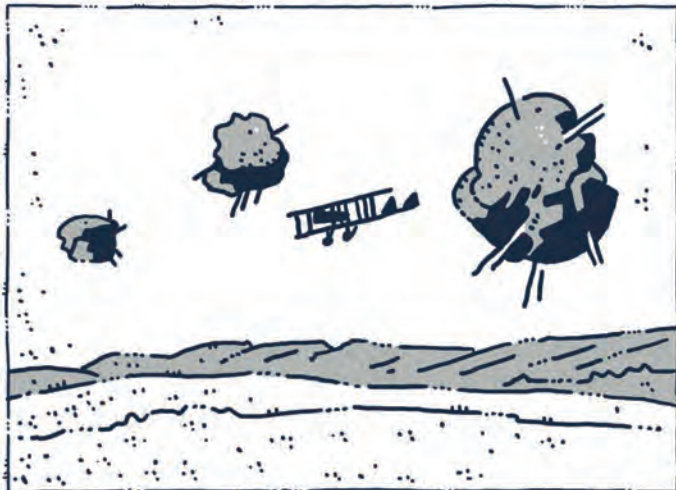
ŠTEFÁNIK POKRAČUJE VO SVOJICH PRIESKUMNÝCH LETOCH. JEHO LETY SÚ ČORAZ DLHŠIE A ODVÁŽNEJŠIE. KRÁTKO PO TOM, AKO RAKÚSKO-UHORSKO NAPADNE SRBSKO SA DOSTANE AŽ NAD ÚZEMIE BALKÁNU.

ZMAPUJEM POZÍCIE VOJAKOV RAKÚSKO-UHORSKA A POSNAŽÍM SA POMÔCŤ DEMORALIZOVANÝM SRBOM POD ŤAŽKOU OFENZÍVOU.

UVEDOMUJE SI, ŽE V TEJTO ARMÁDE BOJUJE AJ VEĽA JEHO KRAJANOV, KTORÝCH BY CHCEĽ ZAPOJIŤ DO BOJA ZA SAMOSTATNOSŤ. PRETO Z LIETADLA POČAS PRIESKUMNÝCH LETOV ROZHADZUJE LETÁKY, KDE VYZÝVA ČECHOV A SLOVÁKOV V RADÁCH RAKÚSKO-UHORSKEJ ARMÁDY, ABY DEZERTOVALI A PRIDALI SA K JEDNOTKÁM FRANCÚZOV A TALIANOV.

SME POD PALBOU!

6. NOVEMBER 1915,
SRBSKO, ALEKSANDROVAC

NAŠI DRUHOVIA BOJOVALI
STATOČNE, ALE NEPRIATEĽ
ZAÚTOČIL V PRESILE, BOLO
ICH 3X TOĽKO, ČO NÁS.
MUSÍME SA DAŤ NA ÚTEK.

BEZ NÁHRADNÝCH DIELOV SVOJ STROJ
NEOPRAVÍM. NEMÁM INÚ MOŽNOSŤ
AKO HO ZNIČIŤ. NEMÔŽEM DOPUSTIŤ
ABY PADOL DO RÚK NEPRIATEĽA.

MITROVICA,
KOSOVO

PRIZREN

BUDÚCNOSŤ MOJA
JE BUĎ SKVELÁ,
BUĎ NIJAKÁ.

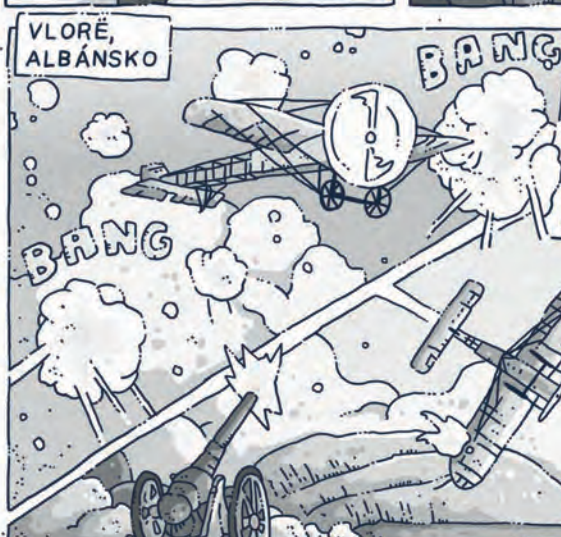
PRE ĽUDÍ, PEVNÉHO
PREDSAVZATIA
A VYTRVALOSTI
NIET NEMOŽNOSTÍ.

MILAN, STRATILI SME SA!

KPT. PAULHAN SLEDUJ HVIEZDY.
TIE NÁS ZAVEDÚ DO CIEĽA.

VLOŘE,
ALBÁNSKO

PROTIVZDUŠNÁ OBRANA
VLOŘE SI ŠTEFÁNIKOV
STROJ POMÝLILA S
NEPRIATEĽOM A ZAHÁJILA
PALBU. PAULHAN A ŤAŽKO
RANENÝ ŠTEFÁNIK
HAVAROVALI
V PRILIAHLÝCH
MOČIAROCH.

DOČERTA!
VŠAK TO SÚ NAŠI!

II.

”

Život na mňa musí čakať, a nie živorenie.

“

MILANKHO, SOBUT SA, UŠ
JE ŠAS...

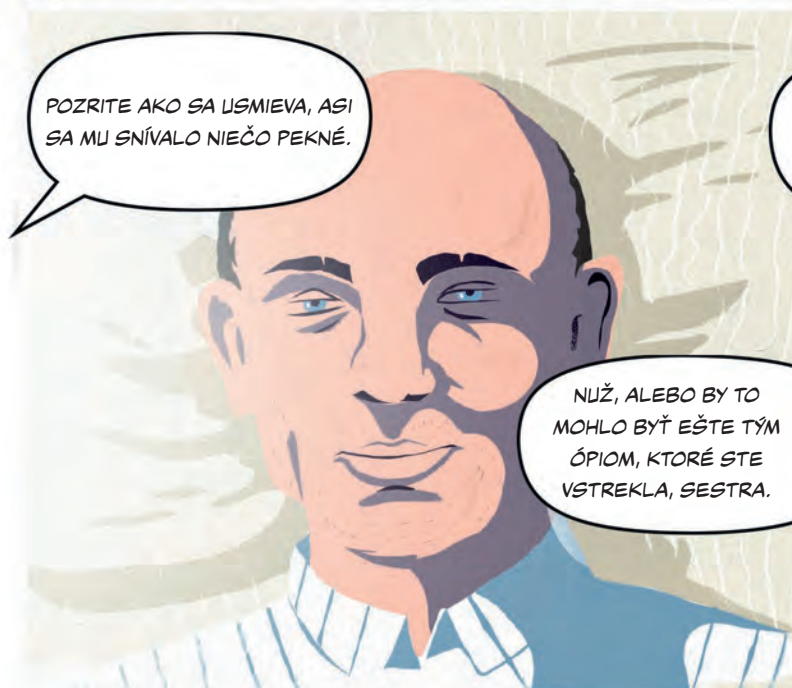

ARAVA

DOTTORE, MYSLÍM, ŽE TEN
FRANCÚZ SA...

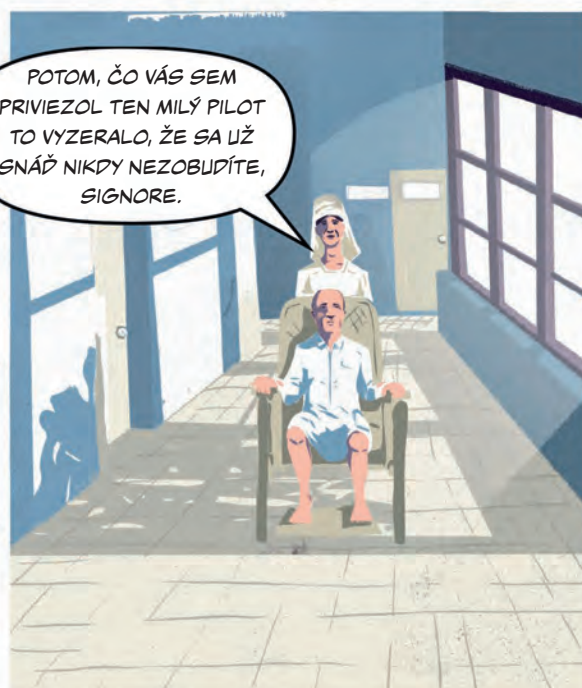

PREBERÁ.

POZRITE AKO SA USMIEVA, ASI
SA MU SNÍVALO NIEČO PEKNÉ.

NUŽ, ALEBO BY TO
MOHLO BYŤ EŠTE TÝM
ÓPIOM, KTORÉ STE
VSTREKLA, SESTRA.

POTOM, ČO VÁS SEM
PRIVIEZOL TEN MILÝ PILOT
TO VYZERALO, ŽE SA UŽ
SNÁĎ NIKDY NEZOBUDÍTE,
SIGNORE.

A ČO SA VLASTNE
STALO, SESTRA?

OCHVÍĽU SA VŠETKO
DOZVIETE. NIKTO TU UŽ
NA VÁS ČAKÁ.

NO POZRIME SA NA NEHO,
KAMARÁT TY ALE VYZERÁŠ,
MON DIEU!

LOUIS PAULHAN

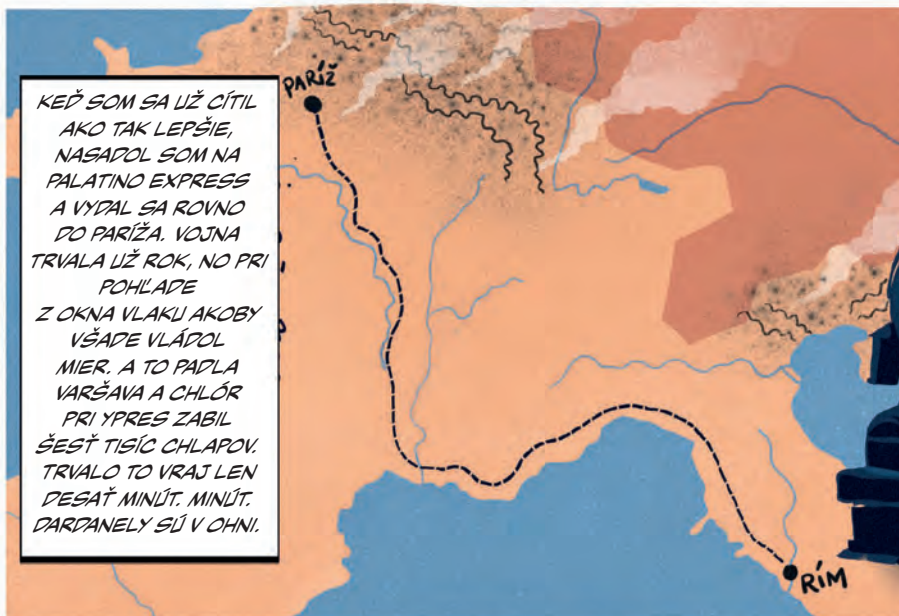
1883 - 1963

Najväčšie letecké eso medzi
francúzskymi bojovými pilotmi
I. svetovej vojny.

TIE MOČIARE BOLI ROZ-
HODNE VÄČŠÍM NEBEZPE-
ČENSTVOM NEŽ TALIANSKI
OSTROSTRELCI.

A ŽE SI SA Z TEJ CHOROBY TAK
RÝCHLO VYSTRÁBIL, MÔŽEŠ ĎAKO-
VAŤ MADAME DE JOLVENEL.
TÁ PANIČKA MÁ KONEXIE ASI VŠADE.
NA, TU JE POZVANIE K NEJ DO
PARÍŽA.

OSPRAVEDLŇUJEM SA
MADAME, LEN MI HLAVOU VÍRI
PRIVEĽA MYŠLIENOK.

KÝM SI TU MI KLEBETÍME O TOM
A TAMTOM, A SLUŽOBNÍCTVO NOSÍ
NA STÔL JEDNU PAŠTÉTU ZA
DRUHOU, MUŽI V ZÁKOPOCH ĎALEJ
UMIERAJÚ.

NA ZÁPADE, VÝCHODE, V RUSKU,
STOVKY, TISÍCE MOJICH AJ VAŠICH
KRAJANOV PRELIEVAJÚ KRV. TÍ
MOJI NAVYŠE ZA RÍŠU, V KTOREJ
NIE SÚ SLOBODNÍ.

AK CHCETE PRE NICH NIEČO
UROBIŤ, ŠTEFÁNIK, VRÁŤTE SA
DOLU A HOVORTE S MOCNÝMI.
LEN TÍ SÚ SCHOPNÍ UKONČIŤ
TOTO ŠIALENSTVO.

TAK NA TO SI S VAMI
PRIPIJEM DESIATNIK, VIVA
LA ČESKOSLOVENSKO!

Či už to bolo šťastie alebo cit pre príležitosť, Milan Rastislav dokázal nadviazať kontakty s dôležitými ľuďmi európskej politiky. Vďaka za to určite svojmu intelektu, jazykovému nadaniu, ako aj šarmu zdedenému možno od svojich myjavských predkov. Štefánik vedel, že len s otvorenou mysľou v otvorenom svete môže dosiahnuť svojich veľkých plánov.

PRE SVOJ PLÁN POTREBUJEM HOVORIŤ S ČO NAJVIACŠÍM MNOŽSTVOM ĽUDÍ. MYŠLIENKU O ČESKOSLOVENSKU MUSÍM ŠÍRIŤ AKOBY ŠLO O HOTOVÚ VEC...HNEĎ AKO VOJNU VYHRÁME.

OPĚT V RÍME

SIGNOR ŠTEFÁNIK, PREKVAPUJE MA S AKOU ISTOTOU HOVORÍTE O ČESKOSLOVENSKU, AKOBY O EXISTUJÚCOM ŠTÁTE. VIETE, ŽE HABSBUERG ANI ZDÁLEKA NEPOVEDAL POSLEDNÉ SLOVO.

EDVARDE BENEŠI, JE TREBA VYRAZIŤ MEDZI ĽUDÍ.

Nebyť Štefánikovej angažovanosti v československom zahraničnom odboji, tak by sa Beneš pohyboval výlučne v akademických kruhoch a chýbali by mu dôležité kontakty v zahraničnej politike.

Bez nich by nikdy nevytvoril medzinárodnú politickú vôľu vytvoriť na troskách Habsburskej monarchie nový štát Čechov a Slovákov.

PÁN MINISTER, DOVOĽUJEM SI VÁM PREDSTAVIŤ PROFESORA MASARYKA.

PREMÝŠLALI STE NIEKEDY NAD MANŽELSTVOM, ŠTEFÁNIK?

NEPREDBIEHAJTE LOUISE, ČO TAK NAJSKÔR NIEČO SLADKÉ?

O DIEŤ, ČO JA NA TOM MALOM CUDZINCovi LEN VIDÍM? VLASY UŽ NEMÁ SKORO ŽIADNE, TÁ POĎOBANÁ TVÁR OD KIAHNÍ A VRAJ SO ZDRAVÍM NA TOM TIEŽ NIE JE NAJLEPŠIE. ALE KEĎ SA NA MŇA ZADÍVA TÝMI SVOJIMI MODRÝMI OČAMI, MÁM POCIT, ŽE SOM NAJDÔLEŽITEJŠÍ ČLOVEK NA SVETE. A TIE JEHO VEĽKOLEPÉ PLÁNY. VRAJ ŠTÁT. DOKÁŽE O ŇOM VRAVIET CELE HODINY, ALE AJ O HVIEZDACH, O TÝCH VRAVÍ AZDA EŠTE RADŠEJ. PRAVDEPODOBNE SOM SA ZAMILOVALA. CHCEM HO POŽIADAŤ O RUKU, SKÔR KÝM TO NEUROBÍ INÁ.

ŠTEFÁNIK: NA VÝCHODE VYKONÁVA

NAVY PUNISH PLAN FOR CONSTRUCTION OF RUSSIAN VESSELS

Heaviest Trading in 8 Years

Submarine Chase Ends on War

Submarine Chase Ends on War

Submarine Chase Ends on War

Submarine Chase Ends on War

Kto sú Bolševici?

ŠTEFÁNIK, TO VÁM BOL MANIPULÁTOR! MYSLÍM TO ALE V DOBROM. ON AKOBY VIDEL ĽUDOM DO HLÁV. STAČILA CHVÍLKA KONVERZÁCIE A UŽ STE HO POKLAÐALI ZA STARÉHO ZNÁMEHO.

MAURICE JANIN, generál

HM, ALE KTO BY POSKYTNOL LOPE PRE TRANSPORT TAK VEĽKÉHO POČTU ČESKÝCH ZAJATCOV?

CITY A MYŠLIENKY INÝCH SA MI JAVILI AKO NIEČO HMATATEĽNÉ, ČOHO SA MÔŽEM DOTKNÚŤ A SPRÁVNE ICH POCHOPIŤ.

VIDÍM, ŽE NEVERÍŠ MOJMU PLÁNU.

SKÚSME TO INAK.

SOM PRESVEDČENÝ, ŽE AKO VÝZNAMNÝ OCELIAR A OBCHODNÍK POZNÁTE RIZIKO INVESTÍCIE.

NA ČOM ZALOŽIŤ HOSPODÁRSTVO MLADÉHO ŠTÁTU S UŽ DOBRŮU PRIEMYSLENOIU ZÁKLADŇOU A CHUŤOU DOBEHNÚŤ ZÁPADNÉ DEMOKRACIE?

JOSEF DÜRICH
1847 - 1927

Bol jedným z hlavných členov Československej národnej rady, ktorá zastrešovala zahraničný odboj. V lete roku 1916 odcestoval spolu so Štefánikom do Ruska, aby vyjednal zriadenie československých légii. Dürich bol však známy rusofil a obdivovateľ cárskeho zriadenia.

Predstavou "jeho" Československa malo byť stredoeurópske kráľovstvo ovládané z Petrohradu. Členovia ČNR ale tušili, že cárske Rusko práve nie je najvhodnejším štátom slúžiacim za vzor mladej republiky. Ako odchovanci západných univerzít verili, že prevažne katolícke obyvateľstvo Habsburskej ríše má oveľa bližšie k západu než k pravoslávii a Rusku.

Štefánik
SIBÍRSKA MISIA

Československé légie, boli mimoriadne dôležitou súčasťou zahraničného odboja počas I. svetovej vojny, ktorého snahou bolo vytvorenie samostatného štátu Čechov a Slovákov. Sám Masaryk tvrdil, že bez legionárov by nebolo Československa.

Najpočetnejšie československé légie sa vytvorili v Rusku. Pred vypuknutím I. svetovej vojny, kde vtedy žilo niekoľko desaťtisíc Čechov a Slovákov.

28. septembra 1914 slávnostnou prísahou vznikla Česká družina. Tento dátum bol neskôr oslavovaný ako deň vzniku československého vojska. Československé vojenské oddiely v rokoch 1914 – 1915 plnili najmä výzvedné úlohy a v tyle nepriateľa sa snažili získať prebehlíkov z radov českých a slovenských vojakov rakúsko-uhorskej armády.

Druhou najpočetnejšou skupinou zahraničných Čechov a Slovákov boli rodáci žijúci v Amerike. Počas vojny slúžilo v americkej armáde asi 30-tisíc etnických Čechov a Slovákov, pričom na začiatku sa počet dobrovoľníkov pohyboval medzi dvoma až tromi tisíckami. Neskôr ich počty posilnilo štyritisíc českých a slovenských zajatcov, ktorých prepustilo spojenecké Srbsko. Toto číslo v priebehu vojny pomaly narástlo na 10-tisíc.

V rámci francúzskej cudzineckej légie vznikla 31. augusta 1914 rota Nazdar, tvorená z vojakov Českej národnosti. Českí a Slovenskí legionári boli nasadení na západnom fronte. V roku 1918 vznikla česko-slovenská brigáda vo Francúzsku, ktorá sa na jar v roku 1919 vrátila do Česko-Slovenska. Bolo v nej asi 9 600 vojakov.

Dobrovoľnícke jednotky zložené z Čechov a Slovákov vznikli aj na Talianskom území už v roku 1917 ako výzvedné oddiely. Do jednotiek bolo zaradených asi 20 000 vojakov, po podpísaní prímeria sa zo zajatcov vytvorili ďalšie, tzv. domobranecké prápory o počte asi 60 000 vojakov.

O ich hrdinstve a boji za slobodu kolujú legendy, ktoré naprieč kontinentami spája jediné meno, generál Milan Rastislav Štefánik.

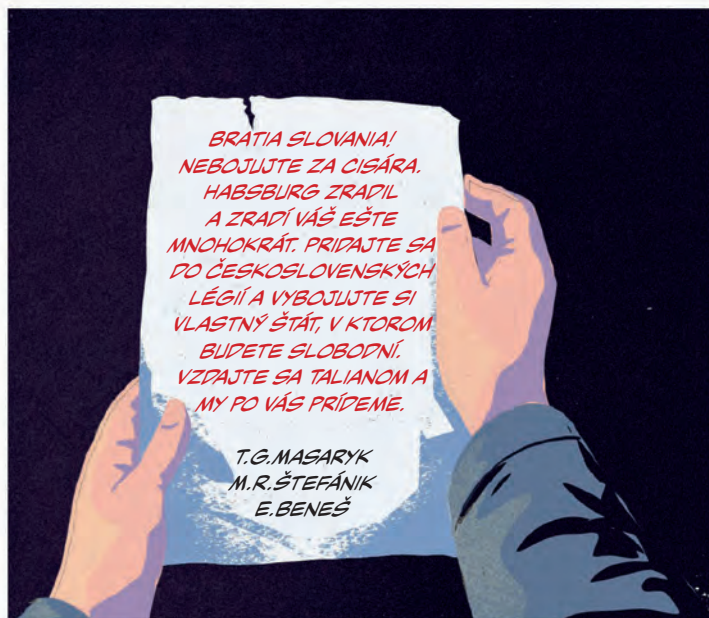

TALIANSKY FRONT, 1916

NAD RAKÚSKYMI LÍNIAMI SOM NALIELAL HODINY.
NEPÁTRAL SOM LEN PO CIEĽOCH - HANGÁROCH,
SKLADOCH PALIVA, LETISKÁCH - ALE ZHAĎZOVAL
SOM LETÁKY PRE VOJAKOV Z NAŠICH KRAJOV.
NEVÓĽA BOJOVAŤ POD RAKÚSKYM VELENÍM MOHLA
NAŠICH PRINÚTIŤ VZDAŤ SA TALIANOM.

V ZAJATECKÝCH TÁBOROCH, OD PADOVY PO
SALERNO, MÁME NIEKOĽKO TISÍC NAŠICH MUŽOV.
TALIANSKO JE NA NAŠEJ STRANE.

TALIANSKY FRONT

V RUSKU BOJUJE NA STRANE CÁRA NIEKOĽKO TISÍC
NAŠINCOV. ČESI AJ SLOVÁCI TAM MAJÚ DOKONCA
VLASTNÉ REGIMENTY. KAŽDÝ TYŽDEŇ ICH STAVY
RASTÚ, PRETOŽE NAŠI K NIM PREBEHUJÚ OD RAKÚ-
ŠANOV.

NIEKDE V RUSKU

ČESKÍ A SLOVENSKÍ
ZAJATCI SA BUDÚ
PRESÚVAŤ POZDĽŽ
TEJTO TRATE.

AKO CHCEŠ PRE-
SVEDČIŤ RUSOV ABY
NÁM NAŠICH DOBRO-
VOLNE ODOVZDALI?

EDVARDE, ZA RUSMI PÔJDEM
AKO ZÁSTUPCA FRAN-
CÚZSKEJ ARMÁDY. HLAS
SILNÉHO SPOJENCA ZAVÁŽI
AZDA VIAC, AKO HOVORCU
PRIATEĽSKÉHO, NO NEEXIS-
TÚJÚCEHO ŠTÁTU.

VAŠE CISÁRSKE
VELITEĽSTVO

MIKULÁŠ II, ruský cár

VAŠI KRAJANIA
SA NÁM VÝBORNE
OSVEDČILI V BOJI
PROTI ARMÁDE
MÔJHO BRATRANCA.
POROZMÝŠĽAM
AKO NALOŽIŤ SO
ZAJATCAMI ABY BOLI
FRANCÚZI SPOKOJNÍ.

*nemecký cisár WILHELM II

...VYPILO SA VEĽA VODKY
A ZJEDLO EŠTE VIAC
BORŠČU

ALE NAKONIEC SA ZDÁ, ŽE SOM TÝCH
RUSOV PRE NÁŠ PLÁN ZÍSKAL. DOŠŤ
MI POMOHOĽ GENERÁL JANIN, VEDÚCI
FRANCÚZSKEJ VOJENSKEJ MISIE TU V
RUSKU. VOJACI Z ČESKEJ DRUŽINY SÚ
NAKLONENÍ K VSTUPU DO LÉGIÍ. ALE
POVIEM TI, BOLA TO FLUŠKA. V TUNAJŠEJ
ČESKOSLOVENSKEJ NÁRODNEJ RADE
SA UŽ ANI NEHOVORILLO PO NAŠOM.
DURICH ŽIJE V PRESVEDČENÍ, ŽE RUSKO
NÁM MÔŽE NAJVIAC POMÔCŤ. JA O TOM
POCHYBUJEM. RUSI PREHRÁVAJÚ, SÚ
HLADNÍ A NESPOKOJNÍ. SCHÝĽUJE SA
TU K NIEČOMU VEĽKÉMU. BUDE EŠTE
HORÚCO.

MILAN

ČESKOSLOVENSKO AKO
RUSKÁ GUBERNIA?
SAMODERŽAVIE? ČO SA VÁM
MÁLILO TÝCH NIEKOĽKO STO-
ROČÍ POD VIEDŇOU A PEŠŤOU?

NEBOLI TO NÁHODOU TÍ VAŠI LUTE-
RÁNSKI NÁRODOVCI, ČO SA SVOJHO
ČASU CHCELI PRIMKÝNAŤ
K VEĽKÉMU DUBISKU

FERDINAND I, rumunský kráľ

DOKOPY SOM V RUMUNSKU NAVŠTÍVIL ŠEŠť ZAJATECKÝCH
TÁBOROV A NAPOČÍTAL V NICH 1800 ČECHOV A SLOVÁKOV.
DOKONCA SOM TAM STRETOL ZOPÁR ZNÁMYCH OD PIEŠŤAN
A Z PRAHY. S TÝMITO MUŽMI POČÍTAM DO LÉGIÍ. BUDE TO FLÚŠKA.

KÝM MASARYK VYRAZIL DO RUSKA, JA SOM SA VYPAL OPAČNÝM SMEROM - DO SPOJENÝCH ŠTÁTOV AMERICKÝCH. TÁTO FEDERÁCIA ŠTÁTOV BOLA PRÍLIŠ VZDIALENÁ - GEOGRAFICKY AJ MENTÁLNE - OD BOJOV V EURÓPE. BITKY NA SOMME, ČI NA PIAVE TU ZAUJÍMALI LEN ZOPÁR VRCHOLOVÝCH POLITIKOV.

V USA ŽILO UŽ 400 TISÍC SLOVÁKOV A ĎALŠÍCH 200 TISÍC ČECHOV. V CLEVELANDE SA HNEĎ PO ANGLIČTINE HOVORILO SLOVENSKY.

VECÍ NEŠLI CELKOM PODĽA PLÁNU. NAPRIEK TOMU, ŽE SOM V NOVOM YORKE ZRIADIL NÁBOROVÚ KANCELÁRIU, V CONNECTICUTE VÝCVIKOVÝ TÁBOR A USPORIADAL STRETNUTIE KRAJANOV V CHICAGU, NAŠINCI SA DO VOJNY V EURÓPE NIJAKO NEHRNULI. HOČI USA NEBOLI VO VOJNE, NA NEMECKO SA POZERALO PODOZRIEVAVO.

V ROKU 1915 POTOPILA NEMECKÁ PONORKA ZAOCEÁNSKY PARNÍK RMS LUSITANIA - SESTERKÚ LOĎ SLÁVNEHO TITANICU. ZOMRELO 1200 LUDÍ. ZVÄČŠA CIVILISTOV. NA TEN DEŇ SI AMERIČANIA PAMÄTALI. ÚTOKY NEMECKÝCH PONORIEK V ATLANTIKU ALE NEUTÍCHALI. AMERIČANIA MUSELI NIEČO PODNIKNUŤ.

A TÝMTO Z MOCI MI ZVERENEJ VYHLASUJEM VOJNU NEMECKÉMU CÍSÁRSTVU.

WOODROW WILSON, prezident USA

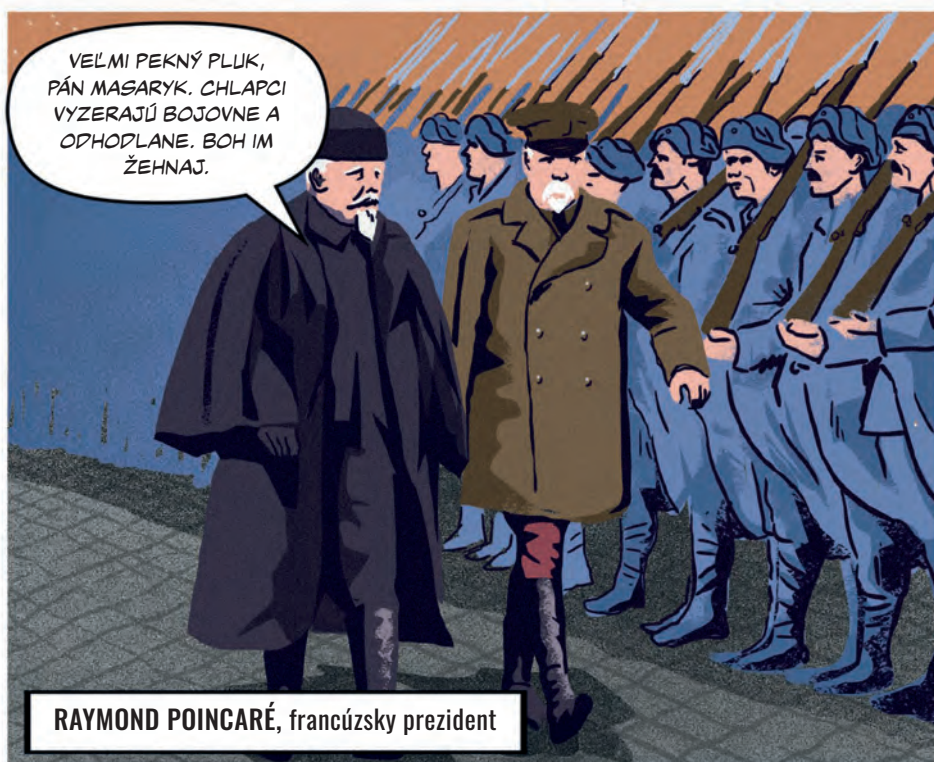
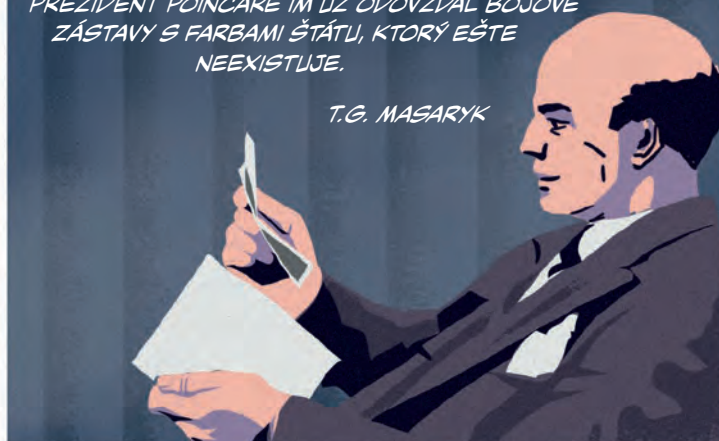

V AMERICKEJ ARMÁDE DO ROKU 1918 SLÚŽILO AŽ 30 TÍSIC KRAJANOV S AMERICKÝM OBYČIANSTVOM. PRE LÉGIE SOM MOHOL POČÍTAŤ LEN S DOBROVOĽNÍKMI ALEBO ZAJATCAMI. SRBI NÁM DO FRANCÚZSKA VYPRAVILI 4 TÍSIC NAŠINCOV.

DRAHÝ MILAN, MUŽI, KTORÝCH SI V RUMUNSKU OSLOBODIL SÚ UŽ VO FRANCII. VČERA SOM V MESTE COGNAC VIDEL PREHLIADKU NAŠEHO 21. A 22. STRELECKÉHO PLUKU. PREZIDENT POINCARÉ IM UŽ ODOVZDAL BOJOVÉ ZÁSTAVY S FARBAMI ŠTÁTU, KTORÝ EŠTE NEEEXISTUJE.

T.G. MASARYK

EŠTE KONCOM ROKA 1917 SOM V RÍME VYJEDNAL TO, ČO V RUSKU, RUMUNSKU AJ FRANCÚZSKU. ZO ZAJATCOV SA STÁVALI LEGIONÁRI. NA JAR SA PO KONGRESE UTLÁČANÝCH NÁRODOV PREDVIEDLI NAŠI V PLNEJ PARÁDE. MUŽI POCHODOVALI ULICAMI RÍME. RIMANIA IM MÁVALI A ŽELALI „BUONA FORTUNA“. BOLO TO DOJEMNÉ. NAŠI SÚ SÍCE SÚČASŤOU TALIANskej ARMÁDY, ALE VELÍM IM JA.

V TEJ DOBE SOM BOL PREMIÉROM ŠTÁTU S 36 MILIÓNMI OBYVATEĽMI. ŠTEFÁNIK BOL PRE MŇA UČENEC, TULÁK BEZ DOMOVA, NO VYŽAROVAL TAK VEĽKÚ DUŠEVNÚ SILU, ŽE SOM SA PRED NÍM MUSEL SKLONIŤ.

VITTORIO ORLANDO, taliansky premiér

24. máj 1918

A NA VÝCHODE SA ZATIAK SITUÁCIA VÝRAZNĚ ZMENILA. OD FEBRUÁRA 1917 TAM RÁSTLO NAPĚTIE. BEŽNÍ RUSI UŽ ANI NETUŠILI PREČO VLASTNE BOJUJÚ. BÚRILI SA A USTUPOVALI Z POZÍCIÍ. KRAJINA SA ROZDELILA. BOĽŠEVICI, FRAKCIA MARXISTOV ANARCHISTOV, RÁSTLA NA SILE. CÁRISTOV UBÚDALO. NAŠICH BOLO V RUSKU AŽ 80 TISÍC. NA ZÁPADO BOLI KOMUNISTI A NA VÝCHODE LEN NEKONEČNÉ RUSKÉ ROVINY S LESMI A MOČIARMÍ. JEDINÁ CESTA DOMOV VIEDLA PO ŽELEZNICI AŽ K POBŘEŽIU TICHÉHO OCEÁNU, DO MESTA VLADIVOSTOK.

NIKTO NESTRIEĽA!

HURRÁ!

TO MÁ BYŤ REVOLÚCIA?

KDE JE LENIN?

26. október 1917

RUSKÁ MONARCHIA ĎALEJ UMIERALA. BOLŠEVICI VEDENÍ V.I. LENINOM ROKOVALI S NEMCAMI O PRÍMERÍ, ABY SA MOHLI VYSPORIADAŤ S CÁRISTAMI. ČECHOSLOVÁCI VNÍMALI BOLŠEVIKOV AKO ZRADCOV. 63 VLAKOVÝCH SÚPRAV SA PRESÚVALO NA ĎALEKÝ VÝCHOD. LEGIONÁRI OBSADILI CELÚ TRAT OD VOLGOGRADU AŽ PO VLADIVOSTOK.

TIETO NEKONEČNÉ ROVINY...BOHA.

NO JO, OD TÉ TVÉ ŽILINY JSME TEĎ ASI TAK MILON MIL.

NA ŽELEZNICI DOCHÁDZALO K SPORADICKÝM BOJOM. NEPRIATEĽOM MOHOL BYŤ HOCIKTO - BOLŠEVICI, NEMCI, MAĎARSKÉ JEDNOTKY, ALEBO LEN NIEKTO, KOMU SA NEPÁČIL POHYB TISÍCOV CUDZINCŮV POZDĽŽ TRANSIBÍRSKEJ MAGISTRÁLY. V TOM CHAOSE SME BOLI TOU NAJORGANIZOVANEJŠOU ARMÁDOU V RUSKU. AK BY PRIŠIEL ROZKAZ OBSADIŤ MOSKVU, BOL BY TO LENINOV KONIEC.

HLÁSIM DVOCH
ĽAHKO ZRANE-
NÝCH, PANE.

DOBRE. VIETE, KTO
PO NÁS STRIELAL?

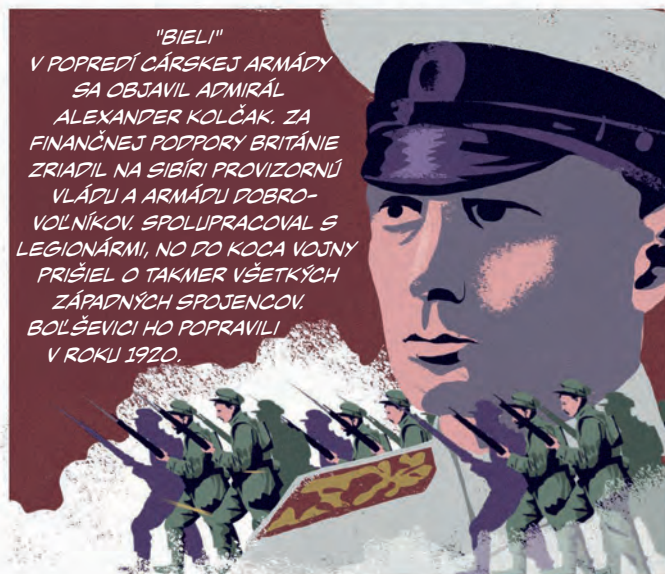
HMMM

NIE PANE. V TÝCH
ZÁVEJOCH ICH
NEBOLO TAKMER
VÔBEC VIDIEŤ.

"ČERVENÍ"

ĽUDOVÝM KOMISÁROM BOLŠE-
VICKEJ ARMÁDY SA STAL
LEV TROCKIJ. PO ÚSPEŠNEJ
NEMECKEJ OFENZÍVE ZAČAL
FORMOVAŤ MILIÓNOVÚ ČERVENÚ
ARMÁDU TRÉNOVANÚ BÝVALÝMI
CÁRSKYMÍ DÔSTOJNÍKMI. TROC-
KIJ BOL V ROKU 1940 ZAVRAŽ-
DENÝ V MEXIKU NA PRÍKAZ
SVOJHO BÝVALÉHO KOLEGU
I.V.STALINA.

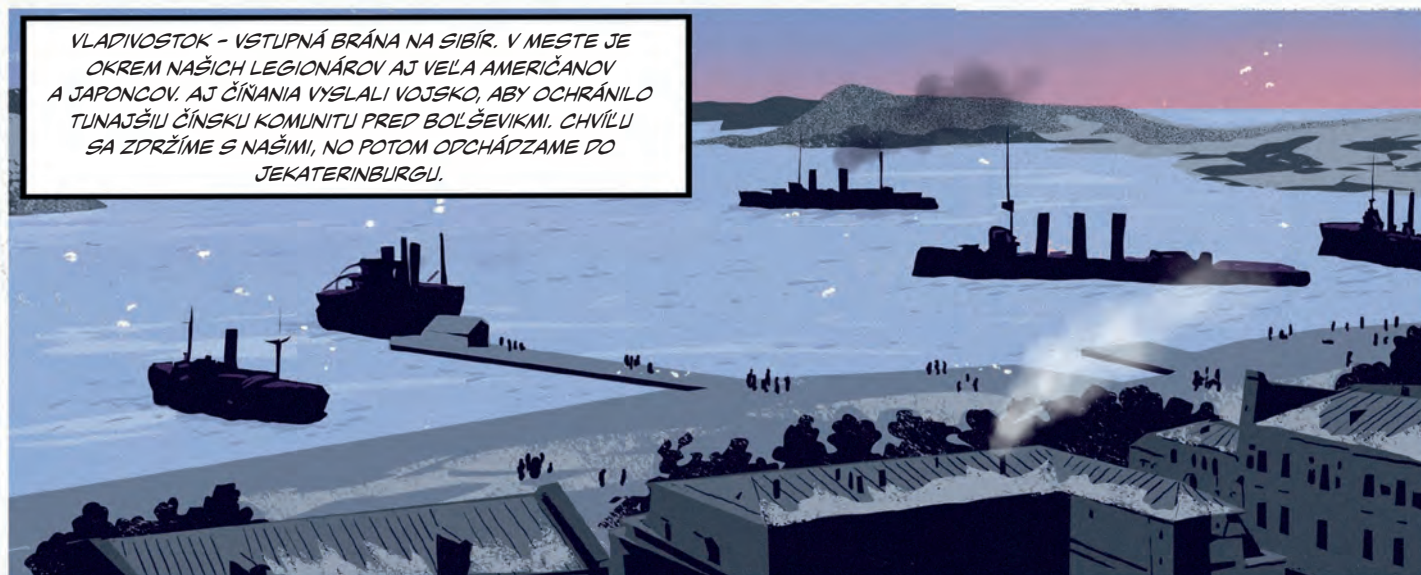
"BIELI"

V POPREDÍ CÁRSKEJ ARMÁDY
SA OBJAVIL ADMIRÁL
ALEXANDER KOLČAK. ZA
FINANČNEJ PODPORY BRITÁNIE
ZRIADIL NA SIBÍRI PROVIZORNÚ
VLÁDU A ARMÁDU DOBRO-
VOĽNÍKOV. SPOLUPRACOVAL S
LEGIONÁRMÍ, NO DO KOCA VOJNY
PRIŠIEL O TAKMER VŠETKÝCH
ZÁPADNÝCH SPOJENCOV.
BOLŠEVICI HO POPRAVILI
V ROKU 1920.

A JA SOM ZNOVU NA CESTE DO RUSKA. TENTOKRÁT Z OPAČNEJ
STRANY, OD TICHÉHO OCEÁNU. Z GENERÁLOM JANINOM SME MUSELI
PRECESTOVAŤ SPOJENÉ ŠTÁTY Z VÝCHODU NA ZÁPAD
A POTOM LOŽOU ZO SAN FRANCISCA DO TOKIA. V JAPONSKU SA ALE
PRIHLÁSILO MOJE ZPRAVIE, RESP. JEHO NEPOSTATOK V PODOBE
CHRONICKEJ BOLESTI ŽALÚDKA. A TAK SME V TEJTO ZAUJÍMAVEJ
KRAJINE OSTALI O NIEČO DLHŠIE NEŽ SME PLÁNOVALI. ALE ASPOŇ
SOM SA STRETOL S JAPONSKÝM CÍSAŘOM.

SÁM SI TO VIDEL
GENERÁL. JEDIA
SUROVÉ RYBY A DOŽÍ-
VAJÚ SA 130 ROKOV.

GENERÁL,
GENERÁL!

O, PREPÁČTE, STE
V PORIADKU?
ZAVOLÁM
ZDRAVOTNÍKA?

GENERÁL?

POČUJEM VÁS, DESIATNIK...
ČO SOM SI TO LEN NAVRÁVAL, ŽE
DOKÁŽEM OVLÁDNUŤ RUSKO? ZASTAVIŤ
BOĽŠEVIZMUS? ŽE VÁS TU NECHÁM
VYKRVÁČAŤ ZA KRAJINU, Z KTOREJ SA
AJ TAK NAJVIAC TÚŽITE VRÁTIŤ DOMOV?
RUSKO SA RÚTI DO ZÁHUBY...

ODCHÁDZAME,
IDEME DOMOV.

OD 15.1.1919 DO 2.9.1920 BOLO Z RUSKA
EVAKUOVANÝCH 77,6 TISÍC LEGIONÁROV. CEZ
JAPONSKO A USA SA LEGIONÁRI NA LODIACH,
KTORÉ POSKYTLI NOVÍ ČESKOSLOVENSKÍ
SPOJENCI DOSTALI AŽ DO EURÓPY.

NEZÁVISLOSŤ ČESKOSLOVENSKA BOLA VYHLÁSENÁ 28. OKTÓBRA 1918. DO KONCA PRVEJ SVETOVEJ VOJNY OSTÁVAJÚ EŠTE DVA TÝŽDNE. T.G. MASARYK - HLAVA NOVÉHO ŠTÁTU, PRICESTOVAL DO PRAHY AŽ PRED VIANOCAMI 1918. SO ŠTEFÁNIKOM SA POČÍTALO AKO S NOVÝM MINISTROM VOJNY.

TO MINISTERSKÉ MIESTO NÁM ZMIETNE ZO STOLA.

OŽENÍ SA ALEBO SA VRÁTI K SVOJIM HVIEZDAM.

NAŠI TAM DOMA PLETÚ TALIANOM A FRANCÚZOM HLAVY. MUSÍM SA VRÁTIŤ.

RADŠEJ BY SOM ŤA MALA TU V RÍME.

GIULIANA BENZONI

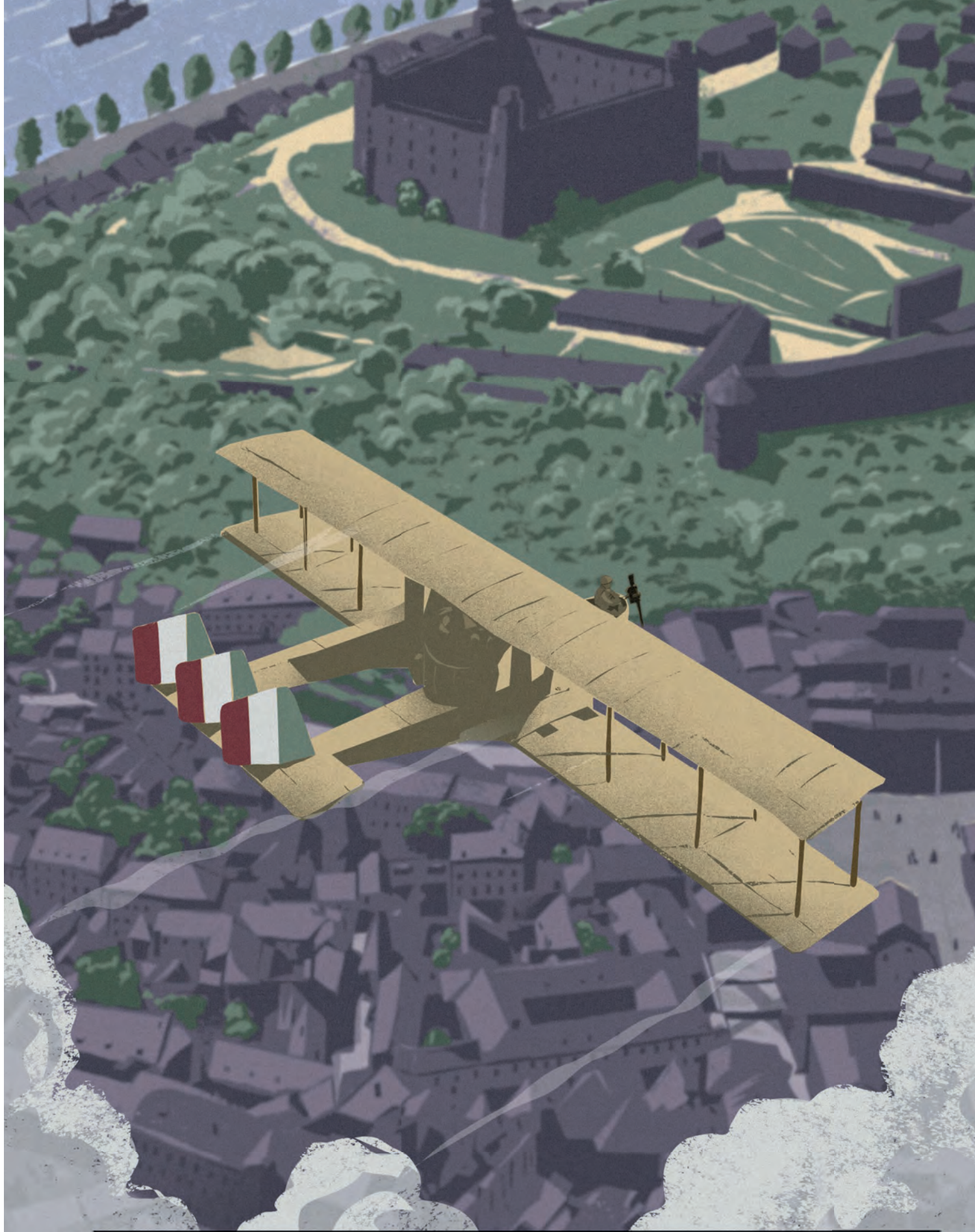
V ŠTEFÁNIKOVEJ PRÍTOMNOSTI STRÁVILA LEN 15 DNÍ, NO AJ TAK SA MALA, TÁTO O 15 ROKOV MLADŠIA DÁMA, STAŤ GENERÁLOVOU MANŽELKOU. VÝZNAMENALA SA V BOJI PROTI FAŠISTICKÉMU REŽIMU B. MUSSOLINIHO. V ROKU 1968 MOHLA NAVŠTÍVIŤ ŠTEFÁNIKOVU MOHYLU NA BRADLE.

PREDRAHÁ PRIATEĽKA!

ZBOHOM! ACH, AKÉ HROZNÉ SLOVO, ROZDEĽUJÚCE NÁŠ ŽIVOT! ČASOM REPTÁM NA OSUD, KTORÝ PODROBUJE SKÚŠKE NAŠU LÁSKU, DOSIAL STATOČNÚ A ČESTNÚ. ZBOHOM! NO VRÁTIM SA. VRÁTIM SA, ABY SOM ZOSTAL. DÚFAM V TO, MOJA VREMLILOVANÁ. MOTOR HUČÍ. JE TREBA ÍŠŤ. ÍŠŤ, USTAVIČNE ÍŠŤ...ZBOHOM! PRED OČAMI SA MI ROBIA KRUHY, MOJE SRDCE JE ZNEPOKOJENÉ, JEDNAKO MU ODPÚŠŤAM TENTORAZ KREHKOSŤ, CELKOM ĽUDSKÚ: NESMIEM SA OD TEBA, GIULIANA, VZDIALIŤ A NEVYHLADAŤ PO ROKOCH MOJU RODINU, MOJU VLAST? UVIDÍM ZNOVU MOJU VLAST. MÁM VLAST. AKÁ RADOŠŤ, AKÁ TESKNOTA. LIETADLO MA VOLÁ. ZBOHOM GIULIANA! ZBOHOM, NEBUĎ VŠAK ZARMÚTENÁ. V OKAMŽIKU VYSOKO NAD VRCHOLMI HÔR A MRAČNAMI, ZA BOZKOV PANENSKÝCH LÚČOV, ZA LAŠKOVANIA VĽN AZÚRU, MOJA DUŠA OPÄŤ NÁJDE POKOJ A MOJE PERY TI BUDÚ S VERNOSŤOU ZNOVA ŠEPKAŤ: DO VIDENIA GIULIANA, DOVIDENIA MOJA MILOVANÁ ŽENA!

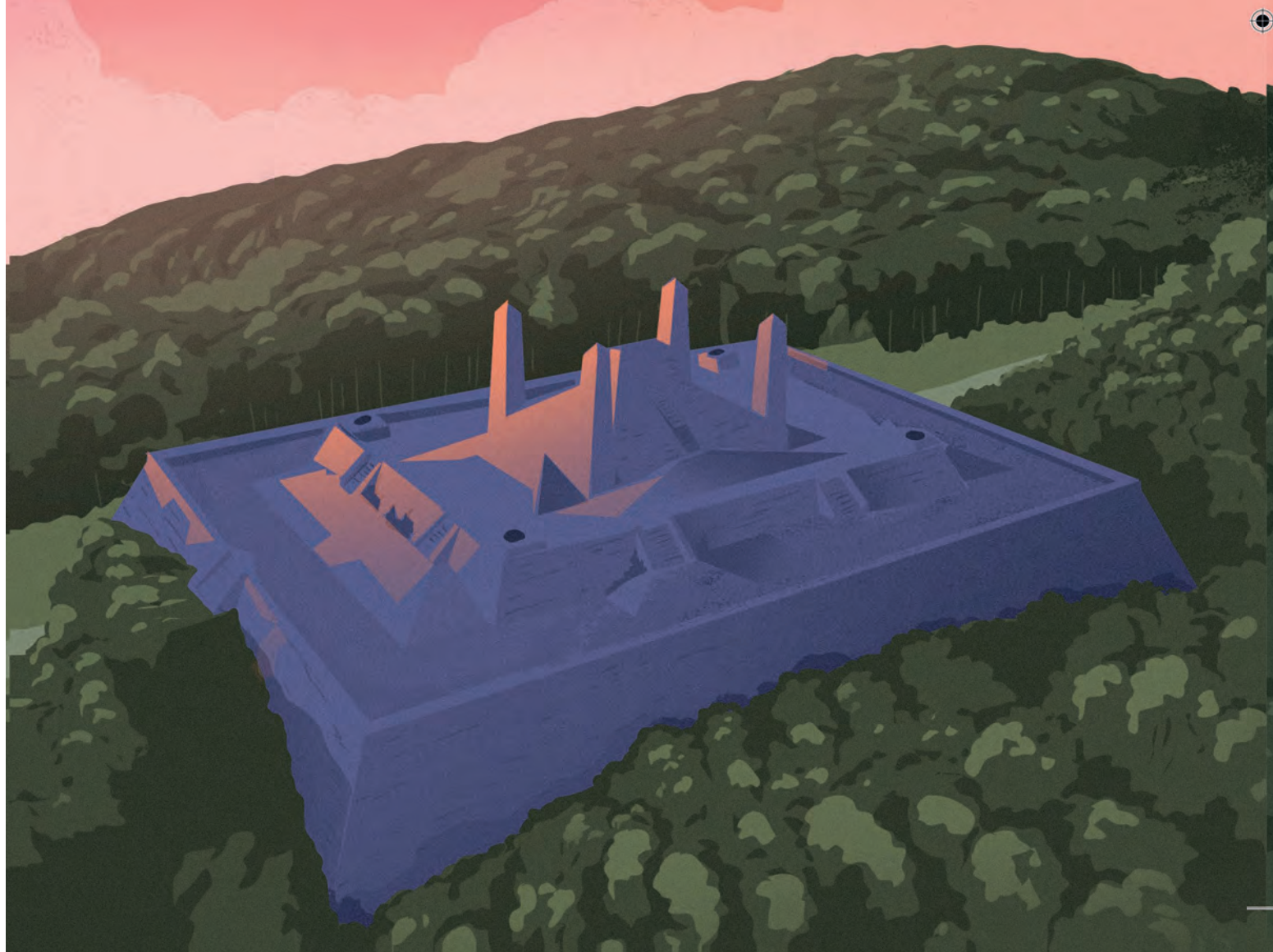

ŠTEFÁNIK NAVIGOVAL LIETADLO - BOMBARDÉR CAPRONI 450 - ZO STRELECKEJ POZÍCIE VPREDU. ZA NÍM RIADILI LIETADLO DVAJA TALIANSKI PILOTI, PORUČÍK GIOTTO MANCINELLI-SCOTTI, SERŽANT UMBERTO MERLINI A VZADU SEDEL MECHANIK GABRIELE AUGGIUSTI. POSLEDNÝCH PÁR DNÍ VLÁDLO UPRŠANÉ POČASIE A TAK V BRATISLAVE OČAKÁVAL ŠTEFÁNIKOV PRÍCHOD LEN MÁLOKTO. PRE OHLUŠUJÚCI REV MOTOROV SA POSÁDKA NEMOHLA DOBRE POČUŤ. KOMUNIKOVALI ODKAZMI, KTORÉ SI PÍSALI NA PAPIER, ALEBO KRIEDOU NA DOSKY. POSLEDNÚ LETOVÚ POZNÁMKU PÍŠAL SÁM ŠTEFÁNIK:
„ATTENZIONE SIGNORE! LETÍME NAD BRATISLAVOU. O PÁR MINÚT PRISTÁVAME.“

Štefánikova posledná cesta domov sa však skončila tragicky.
Poryv vetra znemožnil posádke pristáť. Haváriu nik neprežil.
Pozostalí pamätali na jeho pranie: "Ak už mám padnúť, tak nech som
v slovenskej zemi pochovaný." Milan Rastislav Štefánik bol pochovaný so
všetkými poctami na Slovensku.

Na vybudovanie pamätníka bola vyhlásená národná zbierka, v ktorej sa
vyzbieralo dva milióny korún. Mohyly slávnostne odhalili 23. septembra
1928.

NA TROSKÁCH RAKÚSKO-
UHORSKA VZNIKÁ NIEKOĽKO
NOVÝCH NÁRODNÝCH ŠTÁTOV.
PODĽA MASARYKA JE NAJ-
LEPŠOU FORMOU ZRIADENIA
REPUBLIKA.

NEMECKÁ
RÍŠA

PRÁHA

POĽSKO

ČESKOSLOVENSKÁ
MONARCHIA

RAKÚSKO

MAĎARSKÁ
REPUBLIKA RÁD

RUMUNSKO

KRÁLOVSTVO
SLOVENCOV
CHORVATOV

PODĽA MOJICH POZORO-
VANÍ JE TO PRÁVE NAJ-
MENEJ STABILNÝ ŠTÁTNY
ÚTVAR.

O ŽENÁCH A MONARCHII

POZRITE SA LEN NA MOJE MILOVANÉ FRANCÚZSKO. VLÁDA TAM
PADALA KAŽDÝCH PÁR ROKOV. NEPOKOJE, STREĽBA, STOVKY
MŔTVÝCH V ULICIACH.

NECH ŽIJE
REPUBLIKA!
ĎALŠIA.

AK CHCE MALÁ
KRAJINA PRE-
ŽIŤ, POTREBUJE
MONARCHU!
PREPOJE-
NÉHO S INÝMI
KRÁĽOVSKÝMI
DVORMI EURÓPY.

KRÁĽ

SÚDRŽNÁ KRÁĽOVSKÁ RODINA ZAISTÍ
ČESKOSLOVENSKU MEDZINÁRODNÚ
PRESTÍŽ. CESTA K PLNEJ LIBERÁLNEJ
DEMOKRACII ALE POTRVÁ EŠTE VEĽMI
DLHO. ĽUD K NEJ MUSÍME NEUSTÁLE
VZDELÁVAŤ.

VZDELANCI

ŠTEFÁNIK BOL PRESVEDČENÝ, ŽE DEMOKRACIA, KTORÚ TAK BRÁNIL, SA PRESADZUJE NIE REČAMI, ALE RIEŠENÍM PROBLÉMOV. KONKRÉTNE TÝM, ŽE UDRŽÍME NA UZDE SVOJE VÁŠNE. PRETO MUSÍME ZACHOVÁVAŤ EURÓPSKU PAMÄŤ. ŠTEFÁNIKOVE MYŠLIENKY A NÁZORY SÚ ÚPLNÝM OPAKOM TOHO, ČO PRESADZUJÚ POPULISTI A EXTRÉMISTI, KTORÍ VYVOLÁVAJÚ NEGATÍVNE A ROZVRATNÉ VÁŠNE A SNAŽIA SA LEN ZNEUŽIŤ JEHO PAMIATKU.

CHRISTOPHE LÉONZI
BÝVALÝ FRANCÚZSKY VEĽVYSLANEC

Ak chceš vedieť viac, čítaj:

- Michal Kšiňan, Milan Rastislav Štefánik, Lindeni, 2019
- Mariana Čengel Solčanská, Generál M.R. Štefánik, Brána, 2019
- Slavomír Michálek, História zadnými dverami, Premedia, 2018
- Ján Juríček, M.R.Štefánik, Mladé letá, 1990
- Anton Vydra (ed.), Generál Štefánik, ktorá tvár je vaša? W PRESS, 2018
- Jan Rychlík, 1918: Rozpad Rakouska-Uherska a vznik Československa, Vyšehrad, 2018
- Milan Mojžiš, Československé legie 1914 - 1920, Epoque, 2017
- Martin Drobňák, Radoslav Turík, Slovensko a prvá svetová vojna I., Klub vojenskej histórie Beskydy, 2019
- Jozef Hanák, Obsadenie Bratislavy (1918-1920), Marenčin PT, 2018
- Vojtech Rušin, Astronóm Milan Rastislav Štefánik, VEDA, 2009
- Milan Rastislav Štefánik, **Ekvádorský zápisník**, Petit Press, 2013
- Miroslav Musil, Štefánik a jeho Giuliana objektívom archívov Talianska a Vatikánu, Občianske združenie Priatelja Bratislavy, 2019